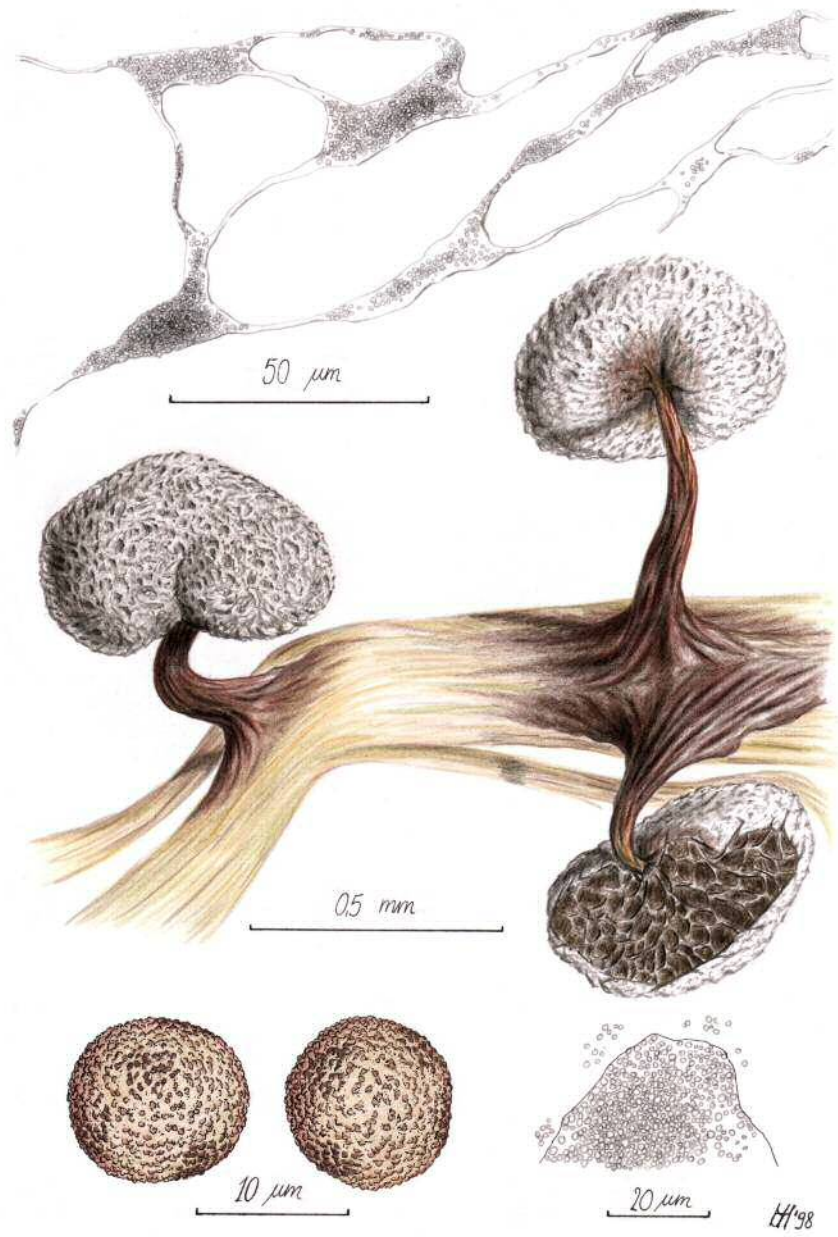

Sporen

Nieuwsbrief van de
Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging

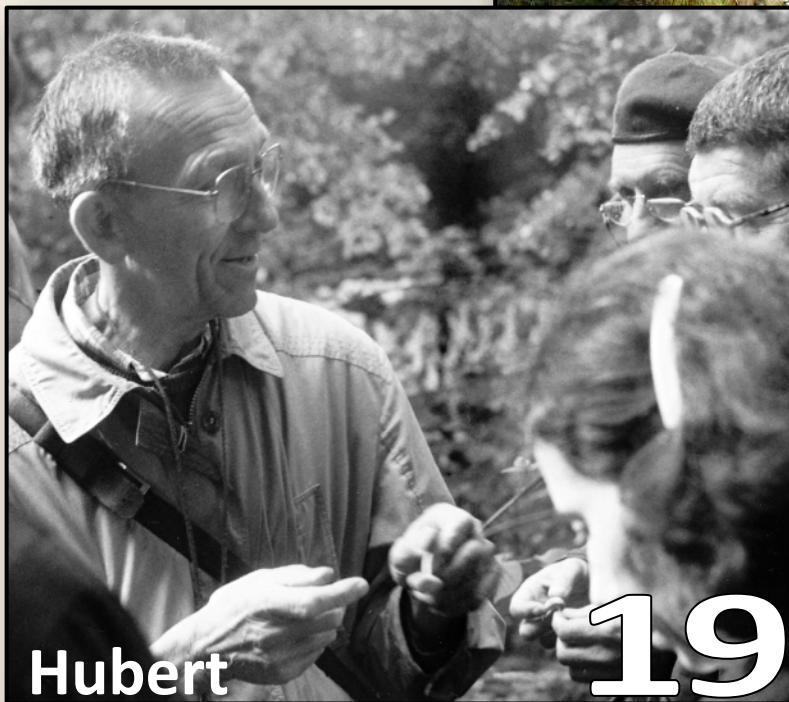
Satijnzwam

07

Werkweek

12

Hubert

19

En de vaste rubrieken...

- Editoriaal
- Activiteitenkalenders
- Moleculaire keuken
- Nieuwtjes uit recente tijdschriften
- Bib-nieuws

Jg. 9, nr. 4
December 2016

Editoriaal

NIEUWSBRIEF VAN DE KONINKLIJKE VLAAMSE MYCOLOGISCHE VERENIGING

Sporen

Beste mycologen

Mycologen lijken vaak te zagen en te zuchten dat het geen goed seizoen is, maar dit jaar leerden we echt “le fond du trou” kennen. De veel te lange zomerdroogte zorgde overduidelijk voor een legendarisch slecht paddenstoelenseizoen; in september viel er absoluut geen regen en was er dus mycologisch ook absoluut niets te beleven. Nog vóór de regen was er de start van het academiejaar en daarmee ook een reeks mycologische practica en excursies, waarbij we studenten willen bekoren met geuren-, kleuren- en vormenpracht van levensechte fungi. Immense stress dus dit jaar: elke week weer moest overgegaan worden tot een plan B. Schema’s werden overhoop gehaald. Tevergeefse kilometers werden afgelegd. We namen onze toevlucht tot droge exemplaren of, toen het helemaal hopeloos leek, tot de beschimmelde kaas-, yoghurt- en pestopotjes in de frigo (van het labo natuurlijk, thuis heb ik die nooit...). Even leek het er zelfs op dat ook het herfstgevoel en verkleurende bladeren ons zouden worden onthouden. En toch is hij gekomen: de herfst... en met de herfst bakken regen. We zagen late najaarssoorten opduiken half oktober en in november stonden er dan weer zwammen waarvan we dachten dat ze enkel in augustus en september paddenstoelen vormden. We weten al zo weinig van hun fenologie en nu lijken de weinige feiten die we kennen, ook nog overhoop gehaald.

Maar wat er wel weer bij hoorde deze herfst, was de warme en bijzondere mycologische vriendschap, ontmoetingen op excursies, spontane hulp bij aanbrengen van materiaal of in herbarium of practicumzaal. Die verbondenheid kent gelukkig geen seizoenen. Geen grenzen ook, wat weer werd bewezen tijdens onze vierde internationale Russulales-workshop die we deze keer organiseerden in Italië en waar we door enthousiaste Italiaanse mycologen naar de mooiste en paddenstoelenrijkste bossen werden geleid. Al bij al dus toch genoeg herfstkriebels gehad om een stevige winter aan te kunnen... met veel rode kelkzwammen, fluweelpootjes en oesterzwammen.

Maar eerst wens ik jullie het seizoen van stevig doorstappen, lekker uitwaaien en daarna dicht bij de haard kruipen met interessante literatuur, deze nieuwe Sporen bijvoorbeeld. Ik wens jullie een heel deugddoend winterreces!

Mieke Verbeken

ondervoorzitter KVMV

Excursiekalender

D = dagexcursie, V = voormiddag, N = namiddag

Voor **AMK** is het uur van samenkomen steeds **9.45 uur**, tenzij anders vermeld! Deelname aan een activiteit geschiedt op eigen verantwoordelijkheid. De aangeduide reisweg geldt bij vertrek vanuit Antwerpen. Enkel deelnemen aan de namiddagexcursie is mogelijk na afspraak met de contactpersoon.

Voor **OMW** is het uur van samenkomen bij excursies steeds **9.30 uur**, tenzij anders vermeld!

Voor **ZWAM** is de afspraak ter plaatse telkens te **9.30 uur (D)** of **14.00 uur (N)**.

Wekeexcursies van de AMK-Werkgroep Mycologie

Om de twee weken gaat de werkgroep op excursie, telkens op donderdagvoormiddag. De leden worden per mail, of telefonisch op vraag, verwittigd van de excursieplaatsen. Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met Lieve Deceuninck: lieve.deceuninck@skynet.be of 03 455 01 27. (Uitleg werking: zie Sporen nr. 1-2)

Reeds door de afdelingen vastgelegde excursies tot eind maart 2017

zondag 15-01-2017 - ZWAM (N)

Wintersoorten in **Walenbos** te Houwaart

Winterse paddenstoelen met Nieuwjaarsgroeten. Vertrek om 14.00 u. aan de kerk van Houwaart, Haldertstraat (Tielt-Winge).

Leiding: Georges Buelens (0471 20 50 14).

zondag 29-01-2017 - MYCOLIM (N)

Kelchterhoef, Houthalen

Houtzwammenwandeling in het domein Kelchterhoef. Samenkomen om 14 uur op de parking HOEVE JAN, Kelchterhoefstraat 3, 3530 Houthalen.

Contact: Jos Tuerlinckx (089 25 10 79)

Grinniken met mycologie (Staf Persoons)

Educatieve bijeenkomsten

De bijeenkomsten (W) in **Gent** gaan door om 10.00 uur (tot ten laatste 16.00 uur) bij de Onderzoeksgroep Mycologie van de Universiteit Gent, K.L. Ledeganckstraat 35, 2^e verdieping. De toegang is het gemakkelijkst via de plantentuin. De microscopie-avonden beginnen om 19.30 uur ; gebruik 's avonds de hoofdingang.

De bijeenkomsten in **Antwerpen** gaan door in de Bioruimte van de UAntwerpen, Campus Drie Eiken (gebouw Gouverneur Andries Kinsbergen), GPS-adres: Fort VI-straat te Wilrijk (tegenover gebouw G). Vóór iedere vergadering (behalve bestuurlijke vergaderingen) is er vanaf 19.30 uur gelegenheid om boeken uit de bibliotheek te ontlenuen. Het opstellen van de microscopen voor praktijklessen en mycologische werkgroepavonden gebeurt bij voorkeur vóór 20.00 uur zodat de sessies vlot kunnen beginnen. De bib is steeds gesloten de 4^e dinsdag van de maand.

De ZWAM-bijeenkomsten in **Diest** gaan door van 19.00 tot 22.00 uur in het Bezoekerscentrum van het Webbekomsbroek, Omer Vanoudenhovelaan 48 te Diest.

dinsdag 03-01-2017 - KVMV - AMK (A)

KVMV-bibliotheek gesloten

Door de AMK-winterstop is de UAntwerpen-bioruimte niet toegankelijk.

zaterdag 07-01-2017 - OVMW (V)

Wintervergadering

Nieuwjaarsreceptie en presentatie van merkwaardige vondsten 2016 door de leden die het wensen.

dinsdag 10-01-2017 - AMK (A)

AMK-nieuwjaarsreceptie met terugblik op 70 jaar AMK

Alle KVMV-leden zijn van harte welkom op de AMK-nieuwjaarsreceptie ! De traditionele speech wordt vervangen door een korte powerpoint-presentatie met terugblik op 70 jaar AMK. Locatie: nieuwe bioruimte van de Universiteit Antwerpen vanaf 20.00 u.

maandag 16-01-2017 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomst ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 17-01-2017 - AMK (A)

Determinatieavond: inoefenen van microscopische technieken

Practicum op aangebracht, vers materiaal of exsiccaten. Begeleiding door gevorderde leden. Van 19.30 - 22.00 u.

zaterdag 21-01-2017 - MYCOLIM (D)

26^e LIKONA-dag

Op zaterdag 21 januari 2017 organiseert de Limburgse Koepel voor Natuurstudie haar jaarlijkse contactdag in de Uhaselt-campus Diepenbeek. Voor het uurschema, het volledige programma met de voordrachten, de werkgroepsessies (o.a. Mycolim/KVMV) en de wegbeschrijving, kan men terecht op www.likona.be vanaf 1 december. De deelname is gratis, maar inschrijven is noodzakelijk.

dinsdag 24-01-2017 - AMK (A)

AMK-stuurgroepvergadering

Alle leden zijn welkom bij de bespreking van de AMK-werking. Enkele agendapunten zijn: educatieve avonden en projectwerking. Aanvang om 20.00 u.

maandag 30-01-2017 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomst ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 31-01-2017 - AMK (A)

Sleutelen in Agaricales

Bespreking van probleemdeterminaties aan de hand van een meegebracht exsiccataat, beschrijving en foto. Leden die iets willen laten bespreken, melden dit enkele dagen op voorhand aan Lieve Deceuninck (0475 268 167). Begeleiding door gevorderde leden. Van 19.30 - 22.00 u.

dinsdag 07-02-2017 - KVMV - AMK (A)

Determinatieavond: inoefenen van microscopische technieken + redactieraad

Practicum op aangebracht, vers materiaal of exsiccataat. Begeleiding door gevorderde leden. Van 19.30 - 22.00 u.

Gelijktijdig houdt de redactieraad van Sporen haar vergadering.

zaterdag 11-02-2017 - AMK (D)

20^e ANKONA-ontmoetingsdag

Deze studiedag wordt samen georganiseerd met het departement Biologie van de Universiteit Antwerpen (UA). Het thema van deze editie is 'Watergebonden natuur'. Voor het volledige programma van deze dag die start om 9.30 u. kan men terecht op de ANKONA-website (www.ankona.be; rubriek 'ontmoetingsdagen'). De deelname is gratis, maar inschrijven is verplicht en kan tot en met 4 februari 2017.

zaterdag 11-02-2017 - OVMW (V)

Wintervergadering

Presentatie door Bernard Declercq: wetenswaardigheden over ascomyceten.

maandag 13-02-2017 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 14-02-2017 - AMK (A)

Voordrachtavond en practicum: *Mycenella* in Vlaanderen
Vanaf 19.30 u. kunnen de microscopen opgesteld worden; de voordracht start om 20.00 u. Leiding: Lieve Deceuninck.

dinsdag 21-02-2017 - AMK (A)

Determinatieavond: inoefenen van microscopische technieken

Practicum op aangebracht, vers materiaal of exsiccataat. Begeleiding door gevorderde leden. Van 19.30 - 22.00 u.

maandag 27-02-2017 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomst ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 28-02-2017 - KVMV - AMK (A)

KVMV-bestuursvergadering

KVMV-bibliotheek gesloten.

dinsdag 07-03-2017 - AMK (A)

Bijzondere vondsten van 2016

Voordrachtavond met Jac Gelderblom, Lieve Deceuninck...
Van 20.00 - 22.00 u.

zaterdag 11-03-2017 - OVMW (V)

Wintervergadering

Workshop "Hoe fylogenetische bomen lezen?" Leiding: Jorinde Nuytinck.

maandag 13-03-2017 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomst ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 14-03-2017 - KVMV (A)

Sleutelen in Agaricales

Bespreking van probleemdeterminaties aan de hand van een meegebracht exsiccataat, beschrijving en foto. Leden die iets willen laten bespreken, melden dit enkele dagen op voorhand aan Lieve Deceuninck (0475 268 167). Begeleiding door gevorderde leden. Van 19.30 - 22.00 u.

zaterdag 18-03-2017 - KVMV (D)

Vlaamse Mycologendag te Meise

De 26^e Vlaamse Mycologendag vindt dit jaar plaats in het Kasteel van Bouchout in de Plantentuin Meise. Elders in deze Sporen vindt u uitgebreidere informatie over deze bijeenkomst van Vlaamse mycologen.

dinsdag 21-03-2017 - AMK (A)

Determinatieavond: inoefenen van microscopische technieken

Practicum op aangebracht, vers materiaal of exsiccaten. Begeleiding door gevorderde leden. Van 19.30 - 22.00 u.

maandag 27-03-2017 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomst ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 28-03-2017 - AMK (A)

Mosklokjes en Breeksteeltjes (1)

André de Haan stelt twee sterk gelijkende geslachten binnen de bruinsporige Agaricales voor: Mosklokjes en Breeksteeltjes. Na deze voordrachtavond zal u ze nooit (?) meer door elkaar halen. Aanvang om 20.00 u.

Uitnodiging

Vlaamse Mycologendag 2017

Wij nodigen alle leden graag uit op de 26e Vlaamse Mycologendag, georganiseerd op 18 maart 2017 door de KVMV in samenwerking met de Plantentuin Meise. Deze vindt plaats in het kasteel van het domein van Bouchout.

Bereikbaarheid

Alle informatie over hoe u de Plantentuin kunt bereiken via het openbaar vervoer of per wagen, vindt u op: <http://www.plantentuinmeise.be/PUBLIC/GENERAL/GENERALNL/howtoeachnl.php>

Programma voormiddag

Het volledige programma verschijnt in het volgende nummer van Sporen (jg. 10, nr. 1 maart 2017) en eind januari op onze website www.kvmv.be.

- ◇ Ontvangst met koffie vanaf 9.00 u.
- ◇ Start van de lezingen om 10.00 u.
- ◇ Groepsfoto om 12.05 u.

Lunch vanaf 12.15 u.

De lunch kan genomen worden in de wapenzaal van het kasteel; eigen lunch of een assortiment van broodjes/wraps met drankenbuffet (zoveel u wilt: koffie, thee, frisdrank, water).

- ◆ Broodjes met drankenbuffet: 10,00 euro per persoon.
- ◆ Drankenbuffet: 3,00 euro per persoon.

Bestellen doet u via betaling vóór 10 maart 2017 door overschrijving naar rekeningnummer IBAN BE17 7370 1875 7621 van KVMV, Groenenborgerlaan 171, 2020 Antwerpen, met de vermelding "Mycologendag / lunch" of "Mycologendag / drank".

Namiddag

- ◇ De algemene vergadering van de werkende leden van de KVMV start om 13.30 u.
- ◇ Start van de namiddaglezingen om 14.00 u.
- ◇ Slottoespraak om 15.45 u.
- ◇ Wie een korte mededeling (5-10 minuten) wil doen over bijzondere vondsten of andere mycologische wetenswaardigheden, kan dit vóór 1 februari 2017 melden aan myriam.dehaan@plantentuinmeise.be.

Om al de opgedane kennis van de Mycologendag te verwerken, kan je achteraf ontspannen in het prachtig domein en/of de wondermooie serres.

Iedereen is van harte welkom!

Een nieuwe satijnzwam voor Vlaanderen: *Entoloma plebeioides* – Schubbige bossatijnzwam

André de Haan (1) & Judith De Keyser (2)
(1) andre.de.haan@skynet.be
(2) judithdekeyser@scarlet.be

Ondanks de droogte van de voorbije periode zijn dankzij de occasionele regen en ochtenddauw toch enkele opmerkelijke vondsten gemeld. Misschien merken we door de schaarsheid van de paddenstoelen wel meer op. Zo ook tijdens de wandeling in 's Herenbos te Oostmalle op 9 oktober jl.

Tussen gras en mos op zandige, vochtige bodem en onder Haagbeuk, stonden 12 exemplaren bruingrijze paddenstoeltjes met een wat ruwe, vezelige hoedhuid, zodat eerst aan *Inocybe* werd gedacht. De plaatjes oogden wat grijsig, maar er lag een lichtroze schijn over, zodat we al snel merkten dat we een ongewone *Entoloma* in handen hadden.

Thuisgekomen werd deze vondst, door ons beiden afzonderlijk, uitgesleuteld tot de blijkbaar zeldzame *Entoloma plebeioides* (Schubbige bossatijnzwam). Omdat we geen van beiden de collectie hadden gefotografeerd, keerden we twee dagen later terug en tot ons grote geluk stonden ze er nog.

Beschrijving

Entoloma plebeioides (Schulzer)
Noordel., *Persoonia* 12(4): 462
(1985) - Schubbige bossatijnzwam

Tussen mossen (Gerimpeld boogsterrenmos en Fijn laddermos), 12 exemplaren, verspreid tot gegroepeerd groeiend, op

vochtige zandige bodem, onder Haagbeuk, met Boswilg in de nabijheid; Oostmalle, 's Herenbos, IFBL B5.54.32, 09/10/2016. Herb.: JDK 032/16/ENT en 033/16/ENT, AdH16011.

Hoed 10-35 × 8-12 mm, eerst klokvormig later breed klokvormig, met eerst scherpe, later brede, ronde umbo; rand niet gestreept, eerst ingebogen, later recht, oud wat golvend; donker grijsbruin (oac 640, 641), zwak hygrofaan, iets bleker grijsbruin opdrogend (oac 648); oppervlak jong fijn pluizig, geheel bedekt met kleine, iets opgerichte, wittige, vezelige schubjes, ouder enkel aan de rand nog duidelijk waarneembaar en dan radiaal vezelig en wat zijdeachtig glanzend. **Lamellen**

Entoloma plebeioides: vruchtlichamen; hoedhuid; sporen (A. de Haan)

breed en iets aflopend aangehecht, breed uiteen ($L=4-5/cm$, $l=3$); weinig buikig, eerst bleek grijsbeige, later zalmroze; rand gelijk. **Steel** 35-50 × 3-5 mm, cilindrisch, onderaan iets knolvormig verdikt, tot 4-6 mm; oppervlak overlangs vezelig, eerst wit, later wat grizig door verkleuren van de oppervlakkige vezels. **Vlees** wit in hoed en steel, met zwakke meelgeur. **Sporee** licht grijsroze (oac 760).

Sporen (8,2)8,5-9,5(10,1) × (6,6)7-8(8,2)µm, gem. 9,1 × 7,3 µm, $Q = (1,1)1,15-1,3(1,5)$, $Q_{gem.} = 1,2$ ($N = 30$); subiso- tot soms heterodiametrisch, 4-6-hoekig in zijaanzicht, hoeken duidelijk afgetekend, afgerond tot soms acuut; met bleekroze tint in water; met grote conische apicule; inhoud met één grote oliedruppel. **Basidiën** 4-sporig, 40-50 × 12-14 µm, cilindrisch tot knotsvormig, niet tot zwak ingesnoerd bij sporenvorming; sterigmen doornvormig, 3-5 µm lang; inhoud met talrijke kleine druppeltjes. **Hoedhuid** een cutis met overgang naar trichoderm, gevormd uit cilindrische hyfen, glad of zwak tot duidelijk zebra-achtig geïncrusteerd, met bleekbruin intracellulair pigment; eindcellen meestal spoelvormig verdikt, met puntig toelopende top. **Gespen** aanwezig.

Entoloma plebeioides lijkt op *E. plebejum* (Kalchbr.) Noordel. (Glimmerige voorjaarsstijnzwam) en is daarmee verwant door de structuur van de hoedhuid. Deze laatste soort is meestal forser, fructificeert in het voorjaar, heeft grotere sporen en duidelijke cheilocystiden.

Wanneer de hoedbekleding bij oudere exemplaren wat gladder wordt, zou men mogelijk de soort trachten uit te sleutelen in de groep rond *Entoloma rhodopolium* (Grauwe bossatijnzwam). Maar hier ontbreekt uiteraard de trichoderme hoedhuid met de spoelvormig verdikte eindcellen.

De kenmerken van onze collectie komen in alle aspecten overeen met deze in de beschrijving van Noordeloos. De foto (168) in Noordeloos (2004) is goed gelijkend, maar de exemplaren hebben wat langere stelen, mogelijk te wijten aan een verschillend groeimilieu. De pigmentatie van de hoedhuid is intracellulair bij de bredere hyfen, maar ook duidelijk incruusterend bij de smallere. Dit kenmerk wordt niet vermeld in de beschrijving van Noordeloos.

Entoloma plebeioides is niet eerder gemeld in Vlaanderen. Noch FUNBEL, het herbarium van de Plantentuin Meise en Waarnemingen.be vermelden collecties van deze soort. Noordeloos (1992) beschrijft het voorkomen als zeer zeldzaam maar wijd verspreid in Europa. Voor Nederland zijn er in de NMV Verspreidingsatlas Paddenstoelen vier meldingen opgenomen, waarvan twee vóór 1990, waardoor de soort als 'uiterst zeldzaam (zzzz)' wordt aangeduid.

Eens te meer blijkt dat na bijzondere weersomstandigheden, vooral na lange droge en warme periodes, er ongewone collecties worden verzameld met ongewoon uitzicht en ditto kenmerken, die bovendien ook zeldzaam zijn. Een reden daarvoor kan inderdaad zijn dat we door het veel kleiner aantal exemplaren beter zoeken en ook nauwkeuriger observeren. Of zou er toch een verband bestaan tussen het fructifiëren van zeldzame soorten en de bijzondere weersomstandigheden?

Literatuur en internetinfo

Arnolds E.J.M. & van den Berg A.P. (2013). Beknopte standaardlijst van Nederlandse paddenstoelen. Nederlandse Mycologische Vereniging.

NDDF Verspreidingsatlas Paddenstoelen. <https://www.verspreidingsatlas.nl/paddenstoelen>

Noordeloos M. (1988) in C. Bas, Th. W. Kuyper, M. E. Noordeloos & E. Vellinga (eds.). Flora Agaricina Neerlandica 1. A. A. Balkema, Rotterdam.

Noordeloos M. (1992). *Entoloma* s.l. Fungi Europaei 5. Candusso, Alassio SV.

Noordeloos M. (2004). *Entoloma* s.l. Fungi Europaei 5a. Candusso, Alassio SV.

OAC (2004). The Online Auction Color Chart™, "OnlineAuctionColorChart.com".

Walley R. & Vandeven E. red. (2006). Standaardlijst van Basidiomycota en Myxomycota van Vlaanderen en het Brussels Gewest. Rapport INBO R.2006.27.

Entoloma plebeioides: vruchtlichamen; sporen; basidie (J. De Keyser)

Rechtzetting *Scutellinia*

Georges Buelens - georges.buelens@telenet.be

In het vorige nummer van Sporen schreef ik een bijdrage over *Scutellinia minor*.

Deze naam voldoet niet aan de karakteristieken voor deze soort, aldus een schrijven van dhr. Henk Huijser.

Om de lezers niet verstoken te laten van de problematiek rond de naamgeving van scutellinia's, geef ik hierbij de ontvangen mail van Henk Huijser.

"Beste Georges,

Heb net Uw artikel over een vondst van Sc. minor in de laatste Sporen gelezen.

Mijn opvatting is dat de vondst niet deze soort betreft. De uit de foto's afgeleide Q-waarden (ergens tussen de 1,1-1,3) zijn duidelijk te hoog voor Sc. minor (Q = 1,0-1,15). Ook de ornamentatie, hoewel lastig te beoordelen (geen kleuring in katoenblauw-melkzuur), lijkt mij niet grof en discreet genoeg. Voorts heb ik twijfel of het biotoop wel past bij minor. In mijn opvatting betreft het Sc. superba (Vel.) Le Gal sensu Le Gal (uit het hoofd 1966), ook Kullman (1982) beschrijft deze soort.

De echte Sc. superba in de oorspronkelijke zin van Velenovsky is wat anders, dus moet er een andere naam gevonden worden voor Uw vondst. Ik denk dat Moravec (1974) deze soort ook beschreven heeft als Sc. peloponnesiaca. Schumacher heeft deze soort echter laten "verdwijnen" door er een synoniem van Sc. patagonica van te maken. Deze laatste soort heeft circa dezelfde sporenvorm maar meer discrete tuberculate wratten en ook duidelijk langere meer complex wortelende randharen.

Met vriendelijke groeten,

Henk Huijser"

Bedenking

Uiteraard zijn wij, als amateurmycoloog, bij de determinatie afhankelijk van de beschikbare literatuur en determinatiesleutels. Wij zijn dan ook dankbaar voor de ontvangen reactie en zullen de zaak opvolgen en verder bestuderen.

Tekst uit OPN - 1995 (Overzicht van de Paddestoelen in Nederland)

Scutellinia superba (Velen.) Le Gal sensu Le Gal, Kullman
Breedsporige wimperzwam

Misapplicaties

Scutellinia kerguelensis sensu Häffner

Illustraties

Boud., *lc. mycol.* 2: pl. 373. 1908 (als *Ciliaria hirtella*).

Beschrijving

Häffner, *Mitt.bl. Arbeitsgem. Pilzk. Niederrhein* 6: 108-113. 1988 (als *S. kerguelensis*); Le Gal, *Bull. trimest. Soc. mycol. Fr.* 82: 327-328. 1966; J. Moravec, *Ceská Mykol.* 28: 20-22. 1974 (als *S. peloponnesiaca*).

Verspreiding

Zeld., vooral in K, ook in D en G.

Oecologie

Saprotroof op vochtig, met humus vermengd zand of lemig zand, soms ook op gedeeltelijk in de bodem liggend nat hout, op kale plekjes langs zandpaden, afgravingen of oude tractorsporen door matig voedselrijk hooiland.

Opmerkingen

Verschilt van *S. superba* sensu Schumacher in de bredere sporen (18-23 x 15-19 µm, Q=1,15-1,35) met een niet loslatend episporium in warm melkzuur. Meer verwant met *S. patagonica* (zie aldaar) maar sporen met lagere ornamentatie van vervloeiende wratjes, soms gemengd met enkele grotere, en een dichtere bezetting met kortere randharen (100-500 x 15-25 µm).

Lidgeld 2017

De leden worden verzocht het lidgeld 2017 te betalen door overschrijving op bankrekeningnummer

BE17 7370 1875 7621 (BIC-code KREDBEBB)

op naam van de KVMV vzw te Antwerpen.

- ✓ Individueel lidmaatschap ....21,00 euro (buitenlands individueel lidmaatschap ..... 28,00 euro)
- ✓ Gezinslidmaatschap .....23,00 euro (buitenlands gezinslidmaatschap ..... 30,00 euro)

Vermeld als mededeling : Lidgeld 2017 + afdeling.

Meer info over lidgelden en tarieven op de KVMV-website <http://kvmv.be/index.php/over-ons/lid-worden/>

Werkweekend Lokeren KVMV 2016 - een impressie

Vera Declercq - vera.declercq@telenet.be

Vooraf

"Organiseer jij het met jouw groepje..."

Dat was de reactie van André de Haan op mijn teleurstelling, toen ik vernam dat er in 2016 misschien wel géén 'werkweek' zou zijn. Bij het afscheid na het geweldige werkweekend in Retie (2015) had ik namelijk gevraagd wanneer ik kon inschrijven voor de volgende editie.

'Jouw groepje', dat sloeg op MWW, Mycologische Werkgroep Waasland: vier enthousiaste amateurmycologen die wekelijks elkaar een namiddag opzoeken om microscopie te doen.

Die onverwachte uitdaging legde ik voor aan mijn drie kompanen en zonder aarzeling werd de handschoen opgenomen. Dit betekende meteen de start van een bijzonder avontuur.

We namen contact met de OVMW om hun goedkeuring te vragen voor onze plannen. Dat bleek geen probleem te zijn. En na het voorleggen van enkele offertes, kregen we van het KVMV-bestuur 'groen licht'. We mochten er voor gaan. Het Biznishotel in Lokeren zou onze uitvalsbasis worden. De concrete voorbereiding kon beginnen.

Een gigantische hulp daarbij was 'het draaiboek van Lieve': geen enkel detail kon aan onze aandacht ontsnappen. En door onze eigen zeer complementaire talenten samen te bundelen, viel alles qua voorbereiding netjes op zijn plaats. Lou kent alle gebieden als zijn broekzak en was de aangewezen expert bij het uitzoeken van de excursies. Frank blonk uit in stiptheid, computerkennis en organisatorisch talent. En Freddy stelde zijn jarenlange ervaring als gids ter beschikking. Ikzelf verzorgde de communicatie met de deelnemers en het hotel en puzzelde alles mee aaneen.

Het leukste aan de voorbereiding was het samen bezoeken van de excursiegebieden. We probeerden ons voor te stellen hoe de wandelingen met de deelnemers zouden zijn. Zinnetjes als "Op dit punt zijn we de ascomannen zeker al kwijt" of "Hier moeten we waarschuwen voor konijnenpijpen", of "Hier moeten we doorstappen, want we moeten iedereen in het bos krijgen..." waren schering en inslag. Of ook: "Als het zo droog blijft, zal er niet veel staan ; dan verstoppen we achter deze boomstronk een doos koekjes, dan valt er toch nog iets te vinden..." We hadden nog wel wat alternatieven voor als het te droog zou blijven: bospaddenstoelen gaan kopen in de Aldi en die 's avonds gaan planten; een plukquotum instellen; een paddenstoelenbingo organiseren; per gevonden paddenstoel een beurtrol instellen wie hem zou mogen plukken... Je ziet, aan alternatieve ideeën geen gebrek.

Dat neemt niet weg dat we heel blij waren met de regenperiode vlak vóór de start van het werkweekend. De stevige hoeveelheid van 32 liter per m² kon als een zegen beschouwd worden, want de paddenstoelen 'schoten' letterlijk uit de grond, zomer- en herfstsoorten gelijktijdig en dit op enkele dagen.

En dan, de proef op de som: **HÉT WERKWEEKEND.**

Donderdagmiddag, 20 oktober 2016

'Druppelsgewijs' kwamen alle deelnemers de parking van het hotel opgereden. Na wat praktische besommeringen was het tijd om onze eerste excursie aan te vatten. We bezochten de enclave Molsbergen, die normaal niet voor publiek toegankelijk is. Met drie hielden we onze tablet gereed om vondsten te registreren. We hadden op 'waarnemingen.be' immers een speciaal account voor het werkweekend aangemaakt. Met de handige app 'Obs' werd in het veld soort na soort

Foto 1: Molsbergen in the rain (Miel Wagemans)

ingevoerd, automatisch gekoppeld aan tijd en locatie. Zo werd het olijsten van de vondsten een fluitje van een cent. En na elke excursie stuurden we alle waarnemingen naar de website, waar iedereen bij de gebruiker 'Werkweek Lokeren i.s.m. KVMV' de resultaten kon zien. Maar onze regendansjes van de afgelopen weken hadden n t iets t  goed gewerkt. Het kon ook zijn dat er met de regenbestelbon van Frank, die naar eigen zeggen relaties heeft met de weergoden, iets fout gelopen was met de interpretatie van het voorziene einduur der buien. We werden immers getraakteerd op intense regenvlagen (foto 1). De handigheid van de tablets werd ietwat tegengewerkt door het tegelijk moeten jongleren met paraplu en droogveegdoekje. Gelukkig waren er vaak behulpzame goede zielen in de buurt die al eens aanboden om de paraplu vast te houden. Dank daarvoor, de tablets hebben het overleefd.

Ondanks de regenvlagen bleven de namen van vondsten toestromen. Inktzwammen, melkzwammen, mycena's, satijnzwammen, korstzwammen, trilzwammen, russula's, meeldauwen, roesten en branden ... Van het hele mycologische menu, tot en met de asco's, werd heel wat in het veld gedetermineerd. Waar vraagtekens bij stonden of waar nazicht nodig was, werden al snel de 'dit-neem-ik-wel-mee'-dozen bovengehaald en iedereen keerde met een behoorlijke portie huiswerk terug naar het hotel.

Daar konden we voor het eerst kennis maken met de kwaliteit van de keuken. Toeval of niet, ons eerste gerechtje bestond uit smakelijke... champignonsoep. Heerlijke lasagnes en een kop koffie of thee gaven ons genoeg energie om onze microscopietafeltjes te installeren en aan het avondlijke werk te beginnen (foto 2).

Foto 2: Microscopie (Vera Declercq)

Het duurde niet lang of de eerste op naam gebrachte exemplaren belandden op de 'jurytafel' (zo zag het er uit...). Zo mochten de organisatoren meteen weer aan de slag met het invoeren van de resultaten. Slotsom na dag 1: toch 137 verschillende soorten (asco's van Bernard uitgezonderd) geregistreerd.

Vrijdagmorgen, 21 oktober 2016

Autoruiten ijsvrij krabben na onze eerste nacht (foto 3)! Wie had dat gedacht? En de wegbeschrijving volgen als de aanwijzing is 'richting watertoren', bleek redelijk moeilijk vanwege een in mist gehuld landschap en een bijgevolg onzichtbare...

Foto 3: Krabben maar... (Miel Wagemans)

Toch lukte het om zonder problemen het volgende excursiegebied te bereiken: Provinciaal Domein Puyenbroeck. Lou gaf ons eerst een korte inleiding

en beval ons daarna de bossen in te duiken. Het werd een interessante zoektocht in een gebied met erg veel omgevallen groot hout (foto 4). Of hoe een storm jaren later voor leuke paddenstoelen kan zorgen.

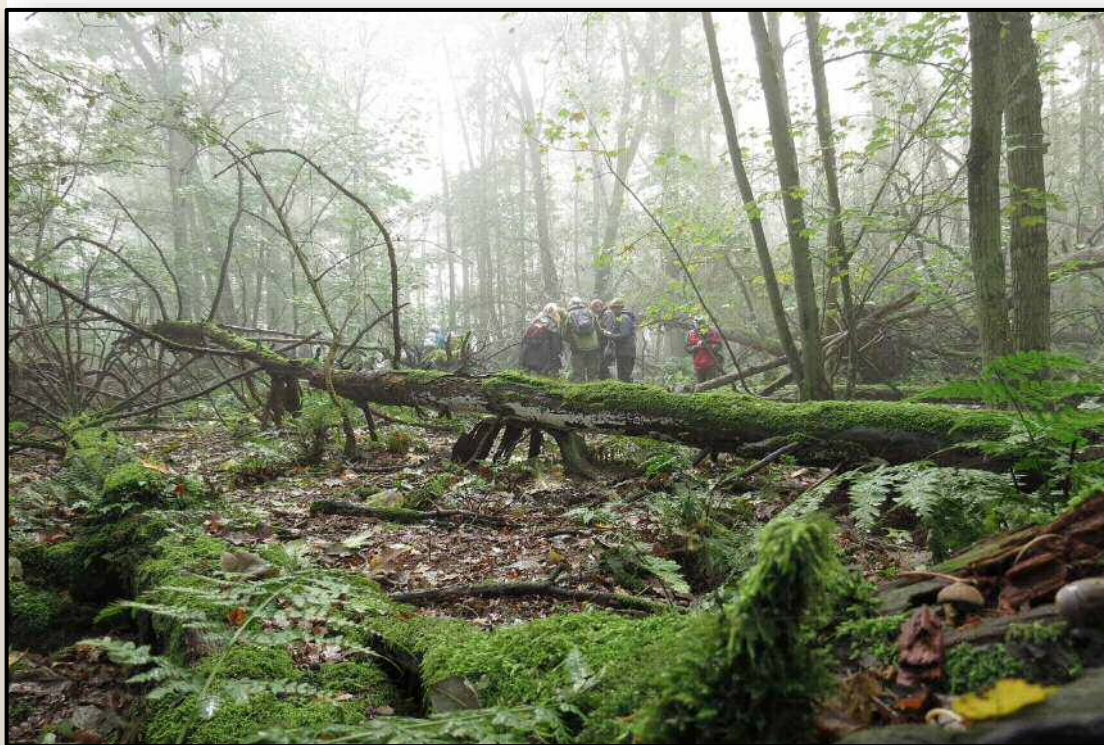

Foto 4: Een storm in Puyenbroeck... (Miel Wagemans)

's Middags splitste onze groep zich op. Een aantal deelnemers keerde terug richting hotel om vervolgens aan een

namiddagje microscopie te beginnen. De die-hards hadden echter een lunchpakket meegenomen en trokken vervolgens zo snel mogelijk naar gebied nummer 3: de Fondatie.

Na alweer een superlekker avondmaal kon er stevig aan microscopie gedaan worden. Alvorens de avond af te sluiten, hielden we een korte 'round-up' (nee, niet het vergif), waarvan we hier enkele echo's laten weerklinken.

- Lucrèse vond *Mycena purpureofusca* en *Mycena citrinomarginata*. Soms was het substraat verrassend.
- Lieve determineerde *Mycena pterigena*, *Mycena albidolilacea* en *Strobilurus esculentus* (een den tussen de sparren gaf even verwarring).
- Karel beschreef onder meer *Calocera pallidospathulata*.
- André vertelde over een klein wit paddenstoeltje waarvan men aan het zoeken was wat het precies was, maar dat er zelfs nog geen genus in zicht kwam. Hij beschreef ook de interessante vondst van enkele kleine *Psathyrella*'s.
- Jos onderzocht een *Hebeloma*, aangebracht door Terry. Hij hoorde thuis in de *sacchariolen*s-groep, was niet intens gekleurd en had grote sporen tot 14 µm. Er was twijfel: was het *H. fusipes* of *H. gigaspermum*? Waren de sporen calyptraat of niet? Jos ging vervolgens te rade in zijn nieuw boek van *Hebeloma*, de splinternieuwe publicatie van Beker, en meteen was het probleem opgelost, want daar zegt men dat *H. fusipes* en *H. gigaspermum* identiek zijn...
- Jac bekeek mooie exemplaren van *Pholiotina vestita*, een soort waarvan de sporen geen kiemporie mogen hebben; dat klopte. Hij onderzocht ook een asco die eruit zag als een zwart veegje op hout. Het bleken heel kleine zwarte verborgen bolletjes, direct op naam te brengen, omdat er 32 sporen per ascus zaten: *Cryptovalsa protracta* of het Essenspaanzakje.
- Harrie had drie *Melanoleuca*'s meegebracht; het bleek telkens *M. polioleuca*, de meest algemene soort. De Harige harpoenzwam of *Hohenbuehelia fluxilis* daarentegen, bleek dan weer een exemplaar voor het herbarium te zijn.
- Myriam vertelde over haar schaarse myxo's: de felle regens hadden de meeste vruchtlichamen kapotgemaakt, maar toch vond ze de 4 algemeenste soorten op één stam. Ze vond ook een insectenei met daarnaast 2 kleine myxo's. Determinatiepogingen om tot een voor de hand liggende soort te komen gaf ze op en besloot dat het om een soort ging die daar op die plaats helemaal onverwacht was. Ze verklaarde dat niet typische soorten soms toch ontkiemen en dan kleine vruchtlichamen vormen die verder meestal niet erg succesvol zijn.
- Nathalie verdiepte zich in een aantal *Crepidotus*-sen en een *Simocybe* die eerst aanzien werd als oorzwammetje. Ze vond het ook leuk om nog eens een plooirokje te determineren.
- Ronny vond dat hij niks speciaals had meegebracht: *Russula*'s, nl. *R. ochroleuca*, *R. vesca*, *R. undulata*, *R. parazurea* ... Maar ook Slanke amaniet van onder Hazelaar en Kleine brokkelzakamaniet, die niet zo algemeen is.
- Marie-Claire onderzocht een reeks melkzwammen: de Roodgrijze, de Groenige elzenmelkzwam, de Kaneelkleurige en de Rode kleibosmelkzwam.
- Angèle had korstzwammen meegebracht. Ze omschreef ze als "de klassiekers van altijd; geen speciale."
- Hugo determineerde de Gazonvlekplaat en was nog volop bezig met iets wat aanvankelijk een *Psathyrella* leek, maar aangezien er ook chrysocystiden aanwezig waren, moest hij op zoek naar een ander genus.
- Judith had veel tijd gestoken in determinatieproblemen die anderen aanbrachten. Ze vond het wel heel interessant om *Leucoagaricus serenus* of Witte champignonparasol te determineren, een exemplaar met opstaande ring, in de *sericeum*-groep.

Zaterdag, 22 oktober 2016

Heel wat niet-overnachtende deelnemers waren op post voor het hoogtepunt van de excursies: een bezoek aan de trots van het Waasland, het Stropersbos. Voor de gids was het eenvoudig: hij bracht zijn kudde tot aan de ingang en vervolgens doken alle individuen het bos in op zoek naar hun geliefde soorten. Ook de niet-mycologen deden niet onder en kwamen met massa's te determineren paddenstoeltjes aandraven. Fotografen haalden ondertussen hun hartje op en meerdere fraaie resultaten zijn ondertussen te bewonderen (foto 5).

Foto 5: Verkleurzwammetje (Guido Van Boeckel)

Het dagschema verliep zoals de vorige dag. Sommigen gingen terug naar het hotel om determinatiewerk te doen. Anderen vervolgden de excursie naar het oostelijk deel van het Stropersbos (foto 6).

Daarna was het weer zoals de andere avonden: smikkelen en smullen, determineren (foto 7), overleggen, waarnemingen ingeven en /of aan de bar iets lekkers gaan nuttigen. Er was een laatste 'round-up', maar hierover verneem je vast meer in een volgend nummer.

Zondag, 23 oktober 2016

De laatste excursie van ons werkweekend ging naar het Provinciaal Domein De Ster in Sint-Niklaas. Nooit gedacht dat onze uitstap zovéél deelnemers zou aantrekken. Bij onze aankomst stonden de parking én de omliggende straten reeds overvol... Het domein bleek tevens startplaats te zijn van een aantal korte en langere wandelingen. Het leverde wel leuke commentaren op. Wandelaars die vreemde snuiters tussen de struiken zagen zoeken, vroegen soms behulpzaam "Wat zoek je, mevrouw?", waarop ze eerst het onverwachte antwoord "Mijn verstand..." kregen. Of sommigen opperden: "Dat zullen er zijn die aan de fotozoektocht meedoen". Of een jogster in kort broekje hoorde achter haar rug dat we de "blote billetjeszwam" gevonden hadden... Met andere woorden: naast al het serieuze werk, het zoeken en determineren en bespreken, hebben we best ook héél veel gelachen. Reden te meer om de volgende editie van de KVMV-vierdaagse niet te missen!!!

We sloten het werkweekend af met een lekkere maaltijd mét kroketjes en beloofden elkaar het volgend jaar - bij leven en welzijn - weer te zien.

Dank aan alle deelnemers, zonder hen was er geen werkweekend. Dank voor de

Foto 6: Stropers-Oost (Frank Cornelis)

nagestuurde determinaties. Ook dank voor de positieve commentaren en bemoedigende mailtjes. De appreciatie deed deugd!

Dank aan de 'niet-overnachtende-deelnemers' en 'avondlijke bezoekers'. Sommigen verrijkten de excursies met hun expertise en kennis van de gebieden of de te vinden soorten. Anderen toonden hun interesse in de mycologie en vinden misschien aansluiting in de toekomst.

Bijzondere dank aan Lieve voor de tips en feedback. Haar ervaring in het organiseren van werkweken en haar bereidheid die met ons te delen, was een enorme ruggensteun.

Foto 7: The Mycena Sisters (Vera Declercq)

Dank aan KVMV voor het vertrouwen in MWW. We zijn geen officiële groep en bengelen met ons vier wat tussen Antwerpen en Oost-Vlaanderen; maar we vonden dit zeker een vorm van erkenning.

Dank aan KVMV-voorzitter Myriam de Haan voor de mooie woorden en de fijne, zeer bruikbare attentie voor ons groepje.

Persoonlijk gaat mijn dank naar Lou, Frank en Freddy, die vanaf het moment van mijn vraag, geen seconde twijfelden om hun schouders onder dit project te zetten. Merci, merci, merci.

(En, geloof het of niet: bij onze eerste bijeenkomst, de dag na het einde van het werkweekend, waren ze al aan het plannen welke gebieden we bij een volgende gelegenheid kunnen bezoeken...!!!)

BIB nieuws

Volgende werken zijn beschikbaar in de bibliotheek.

- ✓ Arne Aronsen & Thomas Læssøe, 2016, Fungi of Northern Europe Vol 5: The genus *Mycena* s.l. (Mag 037e)

De tijdschriften **Persoonia** (vanaf volume 36, 2016) en **Mycologia** (vanaf 2017) worden voortaan enkel nog digitaal gepubliceerd.

Persoonia: zie www.persoonia.org Mycologia: zie <http://www.mycologia.org/>

Tot een volgende Sporen,

Lucy

KVMV-bibliothecaris

INSCHRIJVING VOOR DE KVMV-WERKWEEK 2017

**De werkweek 2017 gaat door in het Sporta-centrum in Tongerlo
van vrijdag 20 oktober tot maandag 23 oktober 2017.**

Nabij Westerlo (Parel van de Kempen) ligt Tongerlo met het "Sporta"-centrum. In dit sportcentrum (waar een aantal jaren geleden ook een werkweek is doorgegaan) gaan we opnieuw logeren.

We hebben 20 kamers (voor 30 personen) gereserveerd die als 1- en 2- persoonskamers kunnen gebruikt worden voor dezelfde prijs.

De prijs per persoon voor het ganse verblijf van vrijdagmiddag tot maandag na het middagmaal bedraagt **€ 190** voor zowel een tweepersoonskamer als een éénpersoonskamer met sanitair (badkamer met douche, lavabo en toilet). In de kamers staat een bureau met internetaansluiting. In de prijs zijn drie overnachtingen, alle maaltijden én een verzekering inbegrepen. Een annulatieverzekering dien je eventueel zelf te voorzien.

Er moeten **geen** lakens of kussenslopen meegebracht worden; handdoeken, washandjes en persoonlijk toiletgerief wel.

Determinatie en microscopie gebeurt in een grote sportzaal op 50 m van de slaapegelegenheden. In dezelfde zaal, die alleen door ons gebruikt wordt, is er een bar voorzien.

Op zaterdag 21 oktober is de excursie opengesteld voor alle leden van de KVMV. Deze excursie wordt in het volgende Sporen-nummer aangekondigd.

GELIEVE IN TE SCHRIJVEN vóór 31 januari 2017 bij Robert De Ceuster, Kloosterbergstraat 34, 3290 Diest; tel. 013 33 57 96 of door een briefje of een e-mail te sturen naar robert.de.ceuster@scarlet.be.

Vermeld ook naam, voornaam, geboortedatum (voor een verblijfsfiche) adres, telefoon en e-mail adres.

Om een inschrijving te bevestigen moet er vóór **31 januari 2017** een voorschot van **€ 50 per persoon** gestort worden op rekening **IBAN BE17 7370 1875 7621 met BIC-code KREDBEBB** van de KVMV te Antwerpen.

Na de inschrijvingsperiode (in april-mei) krijgt iedere ingeschrevene een mail met de eerste praktische mededelingen en in september nog een mail met het volledige excursieprogramma en de laatste instructies.

Deelname geschiedt op eigen verantwoordelijkheid.

Een leven tussen de paddenstoelen – Englebert “Hubert” De Meulder (1924 - 2016)

Lieve Deceuninck, Myriam de Haan en André de Haan

Eind de jaren zeventig werd Hubert lid van de toenmalige AMK. Geoefend in het waarnemen van planten en mossen verwierf hij op korte tijd een opvallende veldkennis van onze lokale fungi. Maar veldkennis alleen voldeed niet aan zijn ambitie. Hij wou ook de microscopie ervan onder de knie krijgen en zocht hierbij hulp onder de toenmalig actieve AMK-leden. Het was een periode waarin ik (AdH) heel wat contact met hem had en hij mij steeds weer verbaasde met zijn progressie. Ik hielp hem o.a. met tekenen van de microscopische kenmerken en ook hierin bleek hij talent te hebben.

December 1983 startte de AMK met de publicatie van AMK-Medelingen (later opgevolgd door Sporen) en reeds in de tweede aflevering van de eerste jaargang verscheen een artikel van Hubert: “*Xylaria oxyacanthae* Tul., nieuw voor de Belgische fungiflora”. De eerste van een reeks van niet minder dan 94 publicaties, van 1984 tot 2009. In het begin publiceerde Hubert kleinere artikels waarin hij één soort behandelde die meestal nieuw was voor België. Later werden het meer uitgebreide, waaronder de meerdelige verslagen van onderzoeken en zelfs een bewerking van de genera *Octospora* en *Lamprospora* (Sterbeeckia 1994).

De belangrijkste bijdragen van Hubert aan de kennis van mycoflora in Vlaanderen en België zijn vooral zijn inventarisaties. Talloze terreinen werden door hem bezocht en een aantal hiervan gedurende vele jaren. Samen met Karel Van de Put en Ivo Antonissen inventariseerde hij gedurende vele jaren het Zoerselbos, wat na een periode van acht jaar (1982-1990) een lijst van meer dan 1300 soorten opleverde.

Maar mogelijk nog belangrijker waren zijn ver doorgedreven, substraatgerichte inventarisaties. Niet minder dan 12 verschillende substraten werden door hem onderzocht op het voorkomen van fungi. Hierbij liet hij de door hem weinig of niet gekende families en genera niet links liggen, maar trachtte hij met de literatuur uit onze bibliotheek ook die collecties op naam te brengen. Zo noteerde hij heel wat nieuwe soorten voor Vlaanderen. Al zijn verzamelde collecties (meer dan 13.000) werden opgeborgen in het herbarium van de Plantentuin Meise.

Van de resultaten uit zijn substraatgerichte onderzoeken bracht hij uitgebreid verslag in AMK-Medelingen en Sterbeeckia, met korte tot uitgebreide beschrijvingen van elke soort, voorzien van zeer verzorgde macro- en microscopie-tekeningen.

Zo onderzocht hij volgende substraten, gedocumenteerd onder deze titels, met vermelding van jaar van publicatie:

- “Een jaar tussen de bramen, onderzoek naar het voorkomen van fungi en myxomyceten op *Rubus* sp.” (1994). Het onderzoek resulteerde in 143 soorten, waaronder twee nieuw voor ons land.
- “Paddestoelen en slijmzwammen op afgestorven stengels van Grote brandnetel” (1994). Een éénjarig onderzoek dat toch 81 soorten opleverde.
- “Paddestoelen en slijmzwammen op afgestorven stengels van Bereklaau (*Heracleum sphondylium* L.)” (1995). Eveneens een éénjarig onderzoek dat 55 soorten documenteerde.
- “Onderzoek naar het voorkomen van microfungi op dennennaalden” (1997). Hoewel dit éénjarig onderzoek slechts 18 soorten opleverde, waren 10 daarvan voordien nog niet vanuit België gemeld.

- “Onderzoek naar het voorkomen van microfungi op Riet (*Phragmites australis*)” (1998-1999). Dit onderzoek liep over twee jaren. De resultaten werden gedocumenteerd in niet minder dan 5 deelrapporten. De resultaten toonden 46 soorten waarvan 5 myxomyceten. 4 soorten werden nog niet vermeld voor ons land.
- “Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op mest van Gallowayrunderen” (2000-2001). In één van de terreinen (Maaienhoek te Schelle), waarin Hubert inventariseerde, werden Gallowayrunderen ingezet voor extensieve begrazing. Een gelegenheid om het voorkomen van paddestoelen op mest van deze dieren na te gaan. Een éénjarig onderzoek dat 52 soorten opleverde, gerapporteerd in vijf opeenvolgende verslagen, ingedeeld volgens natuurlijke verwantschap in verschillende taxonomische groepen. Twee soorten waren voordien nog niet gemeld. Opvallend zijn ook hier weer de zeer verzorgde illustraties die in de loop der jaren steeds aan kwaliteit wonnen (fig. 1).

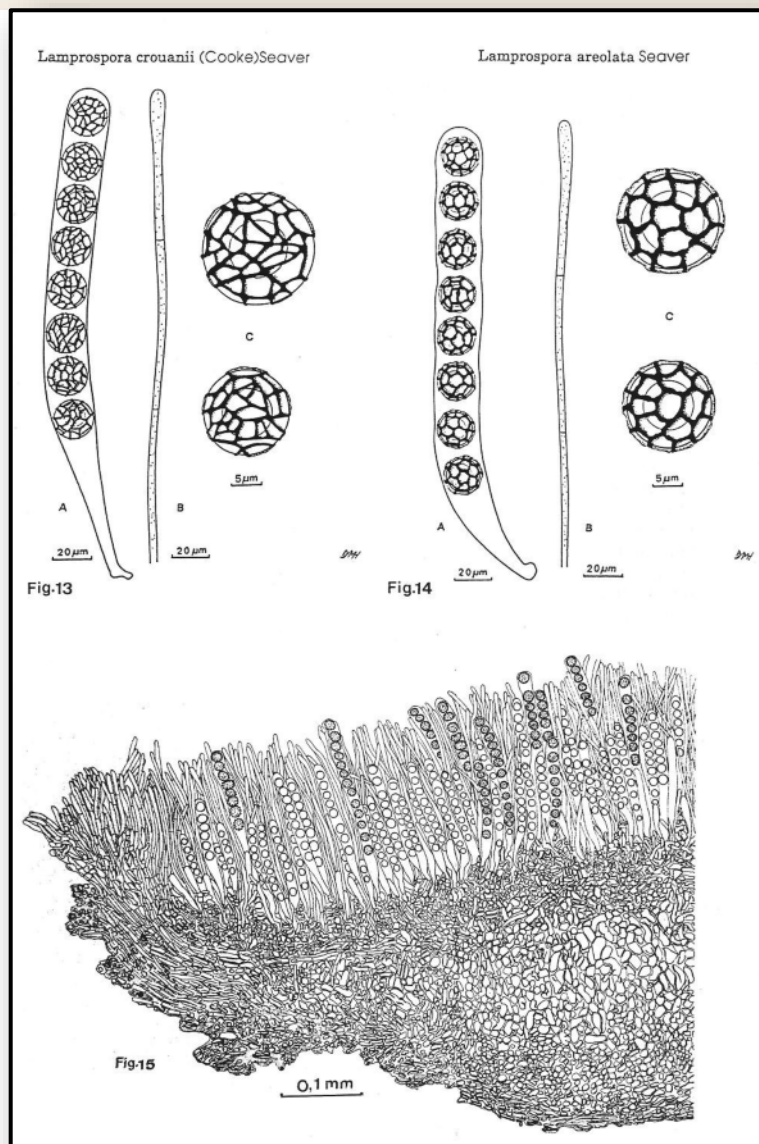

Fig. 1: Illustraties door Hubert

- “Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op Russen (*Juncus*)” (2001-2002). Een tweejarig onderzoek dat 38 soorten opleverde, gerapporteerd in vier opeenvolgende verslagen ; 6 soorten werden voordien nog niet gemeld voor ons land.
- “Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op lisdodde (*Typha*)” (2003-2004). Een éénjarig onderzoek dat 50 soorten fungi en 5 myxomyceten opleverde. Een vijftal van deze soorten werden voor België nog niet gemeld.
- “Paddestoelen op Adelaarsvaren (*Pteridium aquilinum*)” (2004). Een éénjarig onderzoek uit 2004 dat niet minder dan 62 soorten fungi en 11 myxomyceten opleverde. Ook hierbij weer enkele nieuw voor België. Alle soorten werden kort tot uitvoerig beschreven en afgebeeld in 6 rapporten.
- “Paddenstoelen op grassen” (2006). Een driejarig onderzoek (1999-2001) naar het voorkomen van fungi op 13 soorten grassen. Het leverde 62 soorten fungi op, waarvan 13 soorten nog niet voor België werden gemeld; 34 ervan werden gedocumenteerd in 4 deelrapporten.
- “Onderzoek naar het voorkomen van ascomyceten op mest van geit en schap” (2007). Een onderzoek verricht in 2006. Anders dan in zijn andere onderzoeken beperkte Hubert zich hier uitsluitend tot het voorkomen van ascomyceten op uitwerpselen van schapen en geiten. Het substraat werd verzameld van zeer verschillende locaties en leverde collecties op van 38 soorten uit 13 genera. In de 4 rapporten van dit onderzoek worden alle soorten

beschreven en geïllustreerd.

Met dit onderzoek sloot Hubert zijn actiefste periode van inventarisaties af. Er volgde nog één artikel in *Sterbeekia* (2009) waarmee hij zijn belangrijkste en ook meest tot de verbeelding sprekende onderzoek evalueerde.

- “Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout” (1993-2008). Een onderzoek waarbij hij jaar na jaar de successie van fungi opvolgde, groeiend op een stapel houtstammetjes van 8 verschillende houtsoorten (fig. 2). Gestart in 1990, gedocumenteerd in 11 jaarlijkse rapporten (1993-2003) en na 18 jaar beëindigd met een afsluitende evaluatie (*Sterbeekia*, 2009). Naast de 170 soorten fungi noteerde hij ook 30 myxomyceten.

Hubert was steeds bereid om zijn kennis te delen. In het begin van de jaren 80 leerde hij de myxomyceten kennen en ik (MdH) enkele jaren later. We bespraken het belang van bepaalde kenmerken en wisselden probleemgevallen uit, waardoor we sneller bijleerden over de variabiliteit van deze soorten. Door zijn studies leerde ik ook nieuwe substraten kennen waarop myxomyceten te vinden waren.

Hubert heeft zo nog vele amateurs en zelfs enkele professionele mycologen geïniteerd en geïnstrueerd. Toen hij een inventarisatie deed in het domein van Bouchout werd hij vergezeld door André De Kesel die pas aangesteld was als mycoloog in de toenmalige Nationale Plantentuin van België. De uitleg van Hubert tijdens de tochten brachten André zeer snel heel wat veldkennis op.

Fig. 2: Onderzoek successie gedurende 18 jaar

Vele jaren gaf Hubert een mossen- en een padden-

stoelencursus aan leden van De Wielewaal Antwerpen-Zuid, nu Natuurpunt Zuidrand Antwerpen. Zo volgde ikzelf (LD) les bij Hubert in 1996 en 1997 en heb hieraan nog levendige herinneringen. Steeds voorzag hij een goede syllabus en voor de paddenstoelencursus ook een duidelijke inleidende les aan de hand van dia's. Dit typeerde al meteen Huberts educatieve talent. Hij was trouwens niet verlegen om hulp te vragen aan anderen, zoals fotografen of administratieve medewerkers, om zijn ideeën zo goed mogelijk te laten uitwerken met de technische middelen die op dat moment beschikbaar waren.

De excursies vonden vaak plaats op zijn geliefde terrein Fort 7 (fig. 3) of in de omgeving van Zoersel. Hierbij was Hubert steeds voorzien van zijn onafscheidelijke jas, vaak hersteld maar voor zover ik weet nooit vervangen, een loep, een keukenmes, een getraind geheugen, een immense passie, een indrukwekkend enthousiasme en een ongelooflijke energie. Hiermee vatte hij keer op keer zijn 3 uur durende woordenvloed aan.

De deelnemers wist hij te boeien met zijn uitgebreide mycologische kennis die hij, doorspekt met anekdotes en hu-

mor, bracht. Omdat de kennis van de wetenschappelijke soortnamen bij een mycologische studie onontbeerlijk is, benadrukte hij het belang ervan en vermeldde die steeds samen met de Nederlandse naam.

Zo prononceerde hij de wetenschappelijke namen soms met een melodieuze tongval om de naam beter te laten onthouden. Wie herinnert zich niet zijn Bjerkàndera adùsta (Grijze buisjeszwam) en de Lacrymària lacrymabùnda (Tranende franjehoed), deze laatste uitgesproken als een ongelooflijke klaagzang. Deze Tranende franjehoed wordt in het Latijn dan ook tweemaal met 'Lacryma' (L.: tranend) benoemd; je zou van minder melancholiek worden.

Voorzien van een mand liep hij steeds voorop, zoekend naar gepast lesmateriaal. Hierbij was hij niet verlegen om moeilijkere soorten gewoon voorbij te lopen. Werden ze hem toch aangeboden, dan werden deze getypeerd als hkp-tjes, (hele kleine pestkopjes), wegwerpia's of vielen ze per ongeluk uit zijn handen. Ondanks deze specifieke lestechnieken werden zijn vindlijjsten vlotjes 70 tot 100 soorten lang of nog meer. De groep deelnemers, bij aanvang van de excursie steeds in een zwerm rondom Hubert hangend, zag je na een uur druppelsgewijs uiteenvallen, afhankelijk van het verzadigingsmoment en de studie-ijver van de deelnemer. Hij beklemtoonde het belang om de kenmerken van de genera vanbuiten te kennen en hielp daarbij door steeds opnieuw, onvermoeid de kenmerken van het genus en de eigenschappen van de soort te herhalen. Zelf sleutelen kwam er in het veld niet aan te pas. Hij verwachtte inzet van zijn deelnemers en ging ervan uit dat de deelnemers de geziene soorten in het veld leerden en ze na zelfstudie thuis ook nog kenden tegen de volgende excursie.

Op het einde van elke tocht had je trouwens de verplichte "overhoorrunde". Elk exemplaar uit Huberts paddenstoelenmand werd opnieuw getoond waarbij de deelnemers zowel de naam als de bijzondere eigenschappen moesten herhalen. Voor sommigen een marteling, voor anderen een leuke quiz naar hun opgedane kennis. De voor de zekerheid microscopisch te bepalen vondsten nam Hubert mee en bij aanvang van een volgende excursie werden die dan eerst toegelicht.

Het was zijn sterkte om zich in deze laagdrempelige cursus te beperken tot de macroscopisch te bepalen soorten. Deelnemers die te vaak en te moeilijke vragen stelden, stuurde hij steevast door naar de AMK waar ze konden kennismaken met de mycologische microscopie, zijn vele publicaties en gedreven studies.

Met het overlijden van Hubert verdwijnt niet enkel een markante figuur uit ons mycologisch landschap, maar ook een gedreven vorser. Als autodidact is hij het

voorbeeld hoe belangrijk een amateurmycoloog kan zijn voor de kennis van onze mycoflora.

Als persoon missen wij hem, maar compensatie vinden wij in zijn artikels die wij nog regelmatig ter hand zullen nemen. We hopen dat zijn wetenschappelijke nalatenschap nog vele beginnende amateurmycologen zal inspireren om hun grenzen te blijven verleggen.

Fig. 3: Hubert als lesgever

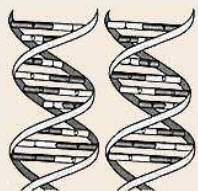

Chronologische bibliografie Hubert De Meulder

- De Meulder H. (1984). *Xylaria oxyacanthae* Tul., nieuw voor de Belgische fungiflora. Meded. Antw. Mycol. Kring 84.2: 33-35
- De Meulder H. (1986). *Diderma trevelyani*. Een nieuwe myxomyceet voor België. *Diderma trevelyani* (Grev.) Fr. in de Hobokense Polder. Meded. Antw. Mycol. Kring 86.1: 2-9
- De Meulder H. (1986). Een mycologische excursiedag te Zoersel op 2 november 1985. Meded. Antw. Mycol. Kring 86.2: 28-30
- De Meulder H. (1986). Fungiflora (1981-1985) van Fort 7 te Wilrijk. Meded. Antw. Mycol. Kring 86.4: 103-107
- De Meulder H. (1986). Een *Peziza* om over te diskuteren, *Peziza violacea*. Meded. Antw. Mycol. Kring 86.4: 113-115
- De Meulder H. (1988). *Lamprospora crouani* (Cooke) Saever. Een zeldzame ascomyceet? Meded. Antw. Mycol. Kring 88.3: 56-59
- De Meulder H. (1988). *Arcyria occidentalis* (Macbr.) G. Lister, een nieuwe myxomyceet voor België. Meded. Antw. Mycol. Kring 88.4: 80-83
- De Meulder H. (1989). Allerheiligen-weekend aan de kust, 28 oktober - 1 november 1988. Meded. Antw. Mycol. Kring 89.2: 35-49
- Antonissen I., de Haan A., de Haan M., De Meulder H. & Van de Put K. (1990) De mycoflora van het Zoerselbos. Sterbeecia 15: 5-52
- De Meulder H. (1990). Over enkele opmerkelijke korstzwammen van Fort VII te Wilrijk. Meded. Antw. Mycol. Kring 90.2: 32-39
- De Meulder H. (1990). *Botryotinia* sp. op G ele lis in de Hobokense polder. Meded. Antw. Mycol. Kring 90.4: 90-94
- De Meulder H. (1991). *Oligonema schweinitzii* (Berk.) Martin een zeldzame myxomyceet voor België. Meded. Antw. Mycol. Kring 91.1: 13-17
- De Meulder H. (1991). Een opmerkelijke groeiplaats van *Hymenogaster mutabilis* Soehner te Ekeren "Oude landen". Meded. Antw. Mycol. Kring 91.2: 52-58
- De Meulder H. (1991). *Glomus microcarpus* Tul. een nieuwe truffelsoort voor Vlaanderen. Meded. Antw. Mycol. Kring 91.3: 75-79
- De Meulder H. & Ruysseveldt H. (1991). Gekend maar zelden gevonden *Epithele typhae* (Pers.:Fr.) Pat. in de "Wellemeersen" te Denderleeuw. Meded. Antw. Mycol. Kring 91.3: 80-84
- De Meulder H. (1991). Nieuw voor de "Aantekenlijst" *Diapleella clivensis* (Berk. & Br.) Munk. Meded. Antw. Mycol. Kring 91.4: 90-92
- De Meulder H. (1991). Een schotelzwam met een deksel, *Hysterostegiella dumeti* (Sacc. & Speg.) Hein. Meded. Antw. Mycol. Kring 91.4: 93-96
- De Meulder H. (1992). *Encoelia fascicularis* (Alb. & Schw.) Karst., een zeldzame ascomyceet in het "Osbroek" te Aalst. Meded. Antw. Mycol. Kring 92.1: 14-18
- De Meulder H. (1992). *Sporomiella australis* (Speg.) Ahmed & Cain een algemene mestzwam. Meded. Antw. Mycol. Kring 92.2: 45-48
- De Meulder H. (1992). *Helotium fulvum* Boudier, een bryofytische parasiet. Meded. Antw. Mycol. Kring 92.3: 79-82
- De Meulder H. (1992). *Mniacea jungermanniae* (Nees ex Fr.) Boud., een zeldzame mosbewoner. Meded. Antw. Mycol. Kring 92.3: 83-86
- Rammeloo J. & De Meulder H. (1992). *Phragmiticola rhopalospermum* (Kirschst.) Sherw. een "ongewone" ascomyceet op dode rietstengels. Meded. Antw. Mycol. Kring 92.4: 98-101
- De Meulder H. (1992). *Glyphium elatum* (Grev.) Zogg een opmerkelijke ascomyceet. Meded. Antw. Mycol. Kring 92.4: 102-105
- De Meulder H. (1993). *Hysterostegiella typhae* Sydow, een pionier van lisdodde. Meded. Antw. Mycol. Kring 93.:1 3-5
- De Meulder H. (1993). Een droogoven met stapelroosters voor zelfmakers. Meded. Antw. Mycol. Kring 93.1: 6-8
- De Meulder H. (1993). Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout. Meded. Antw. Mycol. Kring 93.2: 33-40
- De Meulder H. (1993). *Asterostroma ochroleucum* Bres. een korstzwam met sterren. Meded. Antw. Mycol. Kring 93.3: 75-78
- De Meulder H. (1993). *Vararia gallica* (Bourd. & Galz.) Boidin een zeldzame korstzwam. Meded. Antw. Mycol. Kring 93.4: 92-94
- De Meulder H. (1994). De geslachten *Octospora* Hedwig ex S.F. Gray en *Lamprospora* De Not. in België. Sterbeecia 16 9: 22
- De Meulder H. (1994). *Acrospermum graminum* Libert, een knotsvormige grasbewoner. Meded. Antw. Mycol. Kring 94.1: 5-8
- De Meulder H. (1994). *Physarum galbeum* Wingate, een nieuwe myxomyceet voor België. Meded. Antw. Mycol. Kring 94.3: 122-125
- De Meulder H. (1994). Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout (vervolg). Meded. Antw. Mycol. Kring 94.4: 135-136
- De Meulder H. (1994). Een jaar tussen de bramen, onderzoek naar het voorkomen van Fungi en Myxomyceten op *Rubus* sp. Meded. Antw. Mycol. Kring 94.4: 141-154
- De Meulder H. (1994). Paddestoelen en slijmzwammen op afgestorven stengels van grote brandnetel. Meded. Antw. Mycol. Kring 94.5: 159-170
- De Meulder H. (1995). Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout (2^e vervolg). Meded. Antw. Mycol. Kring 95.1: 26-30
- De Meulder H. (1995). Paddestoelen en slijmzwammen op afgestorven stengels van Bereklauw (*Heracleum sphondylium* L.). Meded. Antw. Mycol. Kring 95.2: 52-62
- De Meulder H. (1995). Op stap met een "Rabassier". Meded. Antw. Mycol. Kring 95.3: 78-81
- De Meulder H. (1995). Vandalen aan het werk. Meded. Antw. Mycol. Kring 95.4: 111
- De Meulder H. (1996). Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout (3^e vervolg). Meded. Antw. Mycol. Kring 96.1: 11-16
- De Meulder H. (1996). Over de relatie van paddestoelen met mossen. Meded. Antw. Mycol. Kring 96.2: 53-55
- De Meulder H. (1996). *Trichothyria pinophylla* (Höhn.) Petrak, een microzwammetje onder de loep. Meded. Antw. Mycol. Kring 96.3: 77-78
- De Meulder H. (1996). Veldcursus paddestoelen, een chronologisch verslag. Meded. Antw. Mycol. Kring 96.4: 119
- De Meulder H. (1997). Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout (4^e vervolg). Meded. Antw. Mycol. Kring 97.1: 6-12
- De Meulder H. (1997). Onderzoek naar het voorkomen van microfungi op dennennaalden. Meded. Antw. Mycol. Kring 97.2: 28-35
- De Meulder H. (1997). Truffels zoeken, waar, wanneer en hoe? Meded. Antw. Mycol. Kring 97.3: 65-69
- De Meulder H. (1997). *Collybia luxurians* Peck nu ook in België. Meded. Antw. Mycol. Kring 97.4: 99-102

- De Meulder H. (1998). Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout (5^e vervolg). Meded. Antw. Mycol. Kring 98.1: 2-10
- De Meulder H. (1998). *Nectriella lophocoleae* C. Massal., een nieuwe en zeldzame pyrenomyceet voor België. Meded. Antw. Mycol. Kring 98.2: 44-46
- De Meulder H. (1998). Onderzoek naar het voorkomen van microfungi op riet (*Phragmites australis*) deel 1. Meded. Antw. Mycol. Kring 98.3: 70-75
- De Meulder H. (1998). *Coprinus kubickae* Pilát & Svrček, een nieuwe inktzwam voor België. Meded. Antw. Mycol. Kring 98.4: 104-108
- De Meulder H. (1998). Onderzoek naar het voorkomen van microfungi op riet (*Phragmites australis*) deel 2. Meded. Antw. Mycol. Kring 98.4: 109-114
- De Meulder H. (1999). Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout (6^e vervolg). Meded. Antw. Mycol. Kring 99.1: 2-10
- De Meulder H. (1999). *Psathyrella almerensis*, Polderfranjoehod, een nieuwe franjoehod voor ons land. Meded. Antw. Mycol. Kring 99.2: 46-48
- De Meulder H. (1999). Onderzoek naar het voorkomen van microfungi op riet (*Phragmites australis*) deel 3. Meded. Antw. Mycol. Kring 99.2: 48-53
- De Meulder H. (1999). Onderzoek naar het voorkomen van microfungi op riet (*Phragmites australis*) deel 4. Meded. Antw. Mycol. Kring 99.3: 64-68
- De Meulder H. (1999). Onderzoek naar het voorkomen van microfungi op riet (*Phragmites australis*) deel 5. Meded. Antw. Mycol. Kring 99.4: 93-99
- De Meulder H. (2000). Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout (7^e vervolg). Meded. Antw. Mycol. Kring 2000.1: 2-10
- De Meulder H. (2000). Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op mest van Galloway-runderen (deel 1). Meded. Antw. Mycol. Kring 2000.2: 32-38
- De Meulder H. (2000). *Calocera* cf. *glossoides* (Pers.: Fr.) Fr., Knotshoortje, een uiterst zeldzame soort? Meded. Antw. Mycol. Kring 2000.2: 38-40
- De Meulder H. (2000). Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op mest van Galloway-runderen (deel 2). Meded. Antw. Mycol. Kring 2000.3: 62-70
- De Meulder H. (2000). Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op mest van Galloway-runderen (deel 3). Meded. Antw. Mycol. Kring 2000.4: 89-96
- De Meulder H. (2000). Eerst weten dan eten. Bundelmosklokje. Heksenkring 19.2: 26
- De Meulder H. (2000). Eerst weten dan eten. Stobbezwammetje. Heksenkring 19.2: 26
- De Meulder H. (2001). Experimenteel onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op dood hout (8^e vervolg). Meded. Antw. Mycol. Kring 2001.1: 10-19
- De Meulder H. (2001). Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op mest van Galloway-runderen (deel 4). Meded. Antw. Mycol. Kring 2001.2: 39-46
- De Meulder H. (2001). Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op mest van Galloway-runderen (deel 5). Meded. Antw. Mycol. Kring 2001.3: 63-70
- De Meulder H. (2001). Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op russen (*Juncus*) (deel 1). Meded. Antw. Mycol. Kring 2001.4: 99-105
- De Meulder H. (2002). Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout (9^e vervolg). Meded. Antw. Mycol. Kring 2002.1: 2-10
- De Meulder H. (2002). *Halosarpehia spartinae* (E.B.G. Jones) Shearer & J.L. Crane, een pyrenomyceet op Grote lisdodde (*Typha latifolia*). Meded. Antw. Mycol. Kring 2002.1: 11-12
- De Meulder H. (2002). Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op russen (*Juncus*) (deel 2). Meded. Antw. Mycol. Kring 2002.2: 32-36
- De Meulder H. (2002). Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op russen (*Juncus*) (deel 3). Meded. Antw. Mycol. Kring 2002.3: 64-70
- De Meulder H. (2002). Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op russen (*Juncus*) (deel 4). Meded. Antw. Mycol. Kring 2002.4: 97-102
- De Meulder H. (2002). *Rectipilus fasciculatus* (Pers.) Agerer. Een nieuwe *Cyphella*-achtige basidiomyceet voor België. Meded. Antw. Mycol. Kring 2002.4: 111-113
- De Meulder H. (2003). Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout (10^e vervolg). Meded. Antw. Mycol. Kring 2003.1: 5-10
- De Meulder H. (2003). Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op lisdodde (*Typha*) (deel 1). Meded. Antw. Mycol. Kring 2003.2: 28-35
- De Meulder H. (2003). Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op lisdodde (*Typha*) (deel 2). Meded. Antw. Mycol. Kring 2003.3: 58-65
- De Meulder H. (2003). Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op lisdodde (*Typha*) (deel 3). Meded. Antw. Mycol. Kring 2003.4: 83-90
- De Meulder H. (2004). Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op lisdodde (*Typha*) (deel 4). Meded. Antw. Mycol. Kring 2004.2: 53-62
- De Meulder H. (2004). Paddestoelen op Adelaarsvaren (*Pteridium aquilinum*) - deel 1. Meded. Antw. Mycol. Kring 2004.3: 72-79
- De Meulder H. (2004). *Sarcoscypha coccinea* (Scop.: Fr.) Lambotte s.s. (Rode kelkzwam) nu ook in het Antwerpse, Hoboken. Meded. Antw. Mycol. Kring 2004.3: 80-82
- De Meulder H. (2004). Paddestoelen op Adelaarsvaren (*Pteridium aquilinum*) - deel 2. Meded. Antw. Mycol. Kring 2004.4: 104-110
- De Meulder H. (2005). Paddestoelen op Adelaarsvaren (*Pteridium aquilinum*) - deel 3. Meded. Antw. Mycol. Kring 2005.1: 2-8
- De Meulder H. (2005). Paddestoelen op Adelaarsvaren (*Pteridium aquilinum*) - deel 4. Meded. Antw. Mycol. Kring 2005.2: 30-36
- De Meulder H. (2005). Paddestoelen op Adelaarsvaren (*Pteridium aquilinum*) - deel 5. Meded. Antw. Mycol. Kring 2005.3: 50-56
- De Meulder H. (2005). Paddestoelen op Adelaarsvaren (*Pteridium aquilinum*) - deel 6. Meded. Antw. Mycol. Kring 2005.4: 69-74
- De Meulder H. (2006). Paddestoelen op grassen (deel 1). Meded. Antw. Mycol. Kring 2006.1: 3-8
- De Meulder H. (2006). Paddestoelen op grassen (deel 2). Meded. Antw. Mycol. Kring 2006.2: 29-31
- De Meulder H. (2006). Paddestoelen op grassen (deel 3). Meded. Antw. Mycol. Kring 2006.3: 59-63
- De Meulder H. (2006). Paddestoelen op grassen (deel 4). Meded. Antw. Mycol. Kring 2006.4: 88-93
- De Meulder H. (2007). Onderzoek naar het voorkomen van ascomyceten op mest van geit en schaap (deel 1). Meded. Antw. Mycol. Kring 2007.1: 3-10
- De Meulder H. (2007). Onderzoek naar het voorkomen van ascomyceten op mest van geit en schaap (deel 2). Meded. Antw. Mycol. Kring 2007.2: 28-34
- De Meulder H. (2007). Onderzoek naar het voorkomen van ascomyceten op mest van geit en schaap (deel 3). Meded. Antw. Mycol. Kring 2007.3: 57-63
- De Meulder H. (2007). Onderzoek naar het voorkomen van ascomyceten op mest van geit en schaap (deel 4). Meded. Antw. Mycol. Kring 2007.4: 79-85
- De Meulder H. (2009). Onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout, een evaluatie na 18 jaar (1990-2007). Sterbeecia 29: 48-56

Uit de moleculaire keuken

Hier serveren we u geen schuimpjes, maar misschien wel zwaardere kost. Het DNA-onderzoek richt zijn pijlen steeds meer op de zwammenwereld en van de traditionele indeling in families en genera blijft – in sommige gevallen – geen spaander meer heel. Deze rubriek houdt je op de hoogte van de nieuwste resultaten uit het moleculair onderzoek.

Op zoek naar de 50 meest gezochte zwammen

In tijden van terreurdreiging worden we geregeld geconfronteerd met ‘most-wanted’-lijsten, maar nu bestaat er ook één voor zwammen (Nilsson et al. 2016). Niet voor gevaarlijke soorten, evenmin voor de meest gegeerde consumptiepaddestoelen, maar wel voor soorten die geregeld in moleculaire onderzoeken opduiken, maar die nog nooit iemand in levende lijve gezien heeft. Het gaat dan om soorten die opgespoord zijn via zogenaamd e-DNA (environmental DNA). Daarbij worden bodemstalen geanalyseerd op de aanwezigheid van zwamdraden, die via internationale databanken (bijv. GenBank) en de techniek van DNA-barcoding op naam gebracht worden. Maar in dat soort stalen duikt met de regelmaat van de klok genetisch materiaal op dat men niet aan een gekende zwammensoort kan koppelen. We weten intussen dat een massa (het merendeel!) van de zwammensoorten nog ontdekt moet worden (zie Blackwell 2011 of deze rubriek in Sporen 4-4), dus verwonderlijk is die vaststelling niet. Er zijn bijgevolg soorten waarvan de hyfen al meermaals in onafhankelijke onderzoeken moleculair geanalyseerd werden, maar waarvan men nog nooit enig vruchtlichaam heeft waargenomen. Het zijn waarschijnlijk nieuwe soorten voor de wetenschap, maar aangezien het beschrijven van nieuwe soorten volgens de richtlijnen enkel op basis van vruchtlichamen kan gebeuren, belanden deze ‘nieuwe soorten’ voorlopig in de schuif. Aan hun DNA-sequentie wordt voorlopig een DOI-code verbonden, zodat ze toch enigszins benoemd kunnen worden (in studies of communicatie tussen wetenschappers). Eén van die soorten dook al 23 keer op in onafhankelijke onderzoeken: die staat hoog op de wish-list. Dat het anno 2016 voor een hoop van die sequenties zelfs niet mogelijk is ze toe te wijzen aan een fylum (bijv. ascomyceten), wordt als zeer frustrerend ervaren, zo getuigen de auteurs.

Blackwell M. (2011). 'The Fungi: 1, 2, 3, ...5.1 million species?' *American Journal of Botany* Vol 98, No. 3: 426-438.

Nilsson R.H., Wurzbacher C., Bahram M., Coimbra V.R.M., Larsson E. et al. (2016). Top 50 most wanted fungi. *MycoKeys* 12: 29–40.

Naar een revolutie in het beschrijven van nieuwe soorten

Helemaal aansluitend bij bovenstaand stukje gaan mycologen op zoek naar creatieve oplossingen. Het probleem van de ‘nieuwe soorten’ waarvan enkel een DNA-sequentie bestaat maar geen typemateriaal in de vorm van herbariummateriaal, groeit met de jaren. David Hibbett ijvert al jaren voor een herziening van de bestaande regels rond het beschrijven van nieuwe soorten. In de toekomst zou het mogelijk moeten zijn om nieuwe soorten te beschrijven louter op basis van DNA-sequenties. Een concreet en uitgewerkt voorstel daaromtrent werd in september gepubliceerd in het tijdschrift *Taxon* (Hawksworth et al. 2016). Dat voorstel zal het onderwerp zijn van een stemming op het 19^e International Botanical Congress dat in juli 2017 doorgaat in Shenzhen (China).

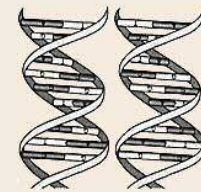
Hawksworth, D. L., Hibbett, D. S., Kirk P. M. & Lücking, R. (2016). (308–310) Proposals to permit DNA sequence data to serve as types of names of fungi. *Taxon* 65: 899-900.

Wasplaten nog meer opgedeeld

Dat het genus *Hygrocybe* (de wasplaten) in hele stukken uiteengevallen is, kon u hier al eerder lezen (zie Sporen 7-1). Ook is al geruime tijd bekend dat het genus *Camarophylloopsis*, met vooral kleine en donkere soorten, niet nauw verwant is met de 'echte' wasplaten maar eerder met de knotszwammen (Clavariaceae). Zelfs zo'n klein genus gaat nu voor de bijl (Birkebak et al. 2016). Dat de *Camarophylloopsis*-soorten nauw aanleunen bij *Clavaria*-soorten, wordt hier ook bevestigd. De wasplaten vormen echter geen hecht blok: soorten als Stinkende wasplaat (*Camarophylloopsis foetens*) en Donkere wasplaat (*Camarophylloopsis hymenocephala*) worden voortaan in het nieuwe genus *Hodophyllus* ondergebracht. Van alle Belgische soorten blijft enkel de Krijtlandwasplaat (*Camarophylloopsis schulzeri*) een echte *Camarophylloopsis*. Beide genera verschillen morfologisch in de hoedhuidstructuur. Terwijl de eidelementen aan de hyfen bij *Hodophyllus* opgeblazen (obpyriform tot sphaeropedunculaat) zijn, is dat bij *Camarophylloopsis* niet het geval. Een opvallende plaatjeszwam die in Finland werd aangetroffen, wordt in deze studie in een derde genus ondergebracht: *Lamelloclavaria petersenii*. In het licht van de recente discussie over het onnodig creëren van nieuwe genera stellen de auteurs zich de vraag of er geen andere oplossing mogelijk was dan het oprichten van de genera *Hodophyllus* en *Lamelloclavaria*. De andere optie was een heel brede opvatting van het genus *Clavaria* en ook deze wasplaten daarin onderbrengen. Dat leek hen echter niet wenselijk; er wordt op gewezen dat het genus *Clavaria* zelf ook niet homogeen is en wellicht in de toekomst ook uiteen kan vallen. Daarvoor is nog meer onderzoek nodig.

Birkebak J.M., Adamčík S., Looney B.P. e.a. (2016). Multilocus phylogenetic reconstruction of the Clavariaceae (Agaricales) reveals polyphyly of the agaricoid members. *Mycologia* 108(5): 860-868.

Wim Veraghtert - wim.veraghtert@gmail.com

Nieuwjaar 2017: we proosten op 70 jaar AMK

Alle KVMV-leden worden van harte uitgenodigd op de AMK-nieuwjaarsreceptie in de nieuwe **bioruimte** van de **UAntwerpen**.

De traditionele speech wordt vervangen door een korte powerpoint-presentatie met terugblik op 70 jaar AMK. Drank en versnaperingen worden voorzien; voor de ambiance mag ú zorgen.

Wij verwachten u **om 20 uur op dinsdag 10 januari op Campus Drie Eiken, Gebouw O.**

GPS-adres: Fort VI-straat te 2610 Wilrijk

Nieuwtjes uit recente tijdschriften (9.4)

Wim en Roosmarijn Veraghtert-Steeman

wim.veraghtert@gmail.com - roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

Coolia 59 (2)

A. Gutter geeft een overzicht van de geschiedenis van het wildplukken in Nederland en besluit met het standpunt van de NMV dat begin 2016 verspreid werd via de brochure "Veilig paddenstoelen verzamelen met hart voor de natuur". Een verslag over een record-droge werkweek in de Vogezen krijg je van de hand van B. Meurs, Y. Dijkman, H. den Held, H. Huijser, H. de Kam, M. Noordeloos en J. Schreurs. Naast Kolibrienvlinder werden ook zeldzame paddenstoelen gezien als *Gloiocephala caricis* (niet bekend uit Nederland) op dode bladscheden van *Carex*, ook *Ramaria aurea*, *Tricholomopsis decora*, *Bondarzewia mesenterica* (look-a-like van Reuzenzwam met russula-achtige sporen en parasitair op Zilverpar) ... Wie geen tuin heeft, kan zelf thuis kleine ascomyceten en myxomyceten kweken in kleine plasticen doosjes gevuld met substraat dat vochtig wordt gehouden; zo beschrijven H. van Hooff, H. Lammers, L. Raaijmakers & T. Boudewijns. Drie nieuwe ascomyceten voor Nederland worden kort beschreven door K. Roobeek: *Broomella vitalbae*, *Pleospora vitalbae* en *Rebentischia unicaudata*. J. Sketee schreef een Nederlandse handleiding bij het Franse programma Piximètre om sporen te meten in een foto en statistische berekeningen te maken. Dit programma is beschikbaar op de website van mycoloog Alain Henriot en statisticus Jean-Louis Cheype. Namens de Karteringscommissie schrijven N. Dam en M. Veerkamp over de soorten waarvan collecties moeten bewaard worden. Er loopt sinds 2016 een piloot-project om herbariummateriaal van zeldzame soorten op een centrale plaats te bewaren. In dit artikel wordt ook een sleutel gegeven van de soorten die met Fluweelelfenbankje verward worden. Tenslotte brengt A. van den Berg nieuws uit de IJsselmeerpolders: een collectie van *Otidea tuomikoskii*.

Coolia 59 (3)

K. Roobeek beschrijft de ontdekking van een nieuwe stuifbal in de duinen in het noorden van Nederland: *Tulostoma kotlabae*. In dit artikel wordt ook een sleutel van de Nederlandse stuifballen gegeven (4 soorten). P.-J. Keizer onderzocht het effect van begrazing in bossen op fungi door het bestuderen (3 bezoeken) van 4 paar plots in naaldbos (1000 m² per plot) en 1 paar in eikenbos (2250 m² per plot). Uit deze studie werd geconcludeerd dat begrazing de diversiteit aan fungi

doet toenemen en dat een combinatie van begraasde en niet begraasde stukken optimaal is. Bij onderzoek naar maritieme en estuariene fungi werd een nieuwe pyromycete voor Nederland gevonden: *Corollospora maritima*. Deze soort die de Nederlandse naam Zeezandkorreltjeszwam kreeg, omdat hij groeit op zandkorreltjes, wordt uitgebreid beschreven en afgebeeld door H. Lammers, H. van Hooff, L. Raaijmakers & T. Boudewijns. Een verslag van de binnenlandse werkweek Salland wordt gebracht onder redactie van A. Houter met bijdragen van M. Groenendaal, A. van der Putte, B. Tolsma & A. Vaessen. De focus lag op graslandpaddenstoelen, met één nieuwe soort voor Nederland: *Clitopilopsis hirneola*. Het karteringsnieuws, gebracht door M. Veerkamp en N. Dam, schenkt in deze bijdrage aandacht aan het belang van foto's als bewijsmateriaal voor determinaties. Tenslotte wordt een overzicht gegeven van de 248 nieuwe taxa die recent aan de Nederlandse lijst van paddenstoelennamen zijn toegevoegd.

Field Mycology 17(1) - Januari 2016

Als paddenstoelenportret wordt *Marasmiellus tricolor* voorgesteld door A. Henrici. P. Smith bespreekt een roest op Kalkbedstro (*Asperula cynanchica*): *Puccinia asperulae-cynanchicae*. Twee nieuwe geweizwammen voor Groot-Brittannië worden behandeld door A. Henrici: *Xylaria cinerea* en *X. crozonensis* (met kleurenfoto's). Twee zeldzame en nieuwe taxa uit de Sordariales komen aan bod in de bijdrage van V. Hodge: *Zygopleurage zygospora* en *Podospora communis* (met microfoto's). C. Hobart trof in vruchtlichamen van *Tuber puberulum* de ascomycete *Battarina inclusa* aan. G. Kibby toont waarom de correcte naam voor Narcisamaniet niet *Amanita gemmata*, maar wel *A. junquillea* moet zijn. Een nieuwe rouwridderzwam voor Groot-Brittannië, *Lyophyllum caeruleascens*, wordt voorgesteld door G. Mattock. In de bijzondere vondstenrubriek worden *Pholiota jahnii*, *Leucocoprinus cepistipes*, *Hygrophoropsis rufa*, *Hydropus floccipes*, *Gymnopus impudicus* en *Agrocybe* cf. *gibberosa* beschreven. Tenslotte komen *Stropharia albonitens* en *Dermoloma* sp. aff. *magicum* aan bod.

Field mycology 17 (2)

Fungi-portret nr. 66 gaat over *Lindtneria panphyliensis* en werd opgesteld door A. Henrici. Er wordt ook een sleutel gegeven van het genus *Lindtneria*. Een samenvatting van een

uitgebreider artikel dat verscheen in een tijdschrift voor keverspecialisten (The Coleopterist), wordt hier gepubliceerd met als auteurs A.G. Duff, N.B. Mahler en T. Leechals. Het artikel heeft als titel: *Phellinus conchatus* in Groot-Brittannië is gastheer van de kleinste kever van Europa: *Baranowkiella ehnstromi*. A. Overall geeft een overzicht van de meest interessante vondsten (*Russula carpini*, *R. carminipes*, *Cortinarius infractus*, *Coltricia confluens*...) en de historiek van twee onderzochte koninklijke sites: Regent's Park en Primrose Hill. Een uitzonderlijk *Taphrina*-jaar in Noordwest-Wales wordt gebracht door D. Evans, met mooie foto's van *Taphrina pruni*, *T. deformans*, *T. padi*, *T. alni* en *T. betulinum*. De vondst van *Xeromphalina caudicinalis* in Herefordshire wordt uitgebreid besproken door J. Weightman. De eerste vondst van *Chamonixia caespitosa*, een blauwvlekkende "truffel", wordt uit de doeken gedaan door C. Hobart. Tenslotte brengen B.M. Spooner en E. Punithalingam een artikel over twee merkwaardige Japanse microfungi die nieuw zijn voor Groot-Brittannië: *Polyposphaeria* cf. *fusca* en *Olpitrichum sphaerosporum*.

Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde 1/2016

E. Ferrari behandelt een zeldzame *Inocybe* uit het kanton Wallis: *I. telamonioides*. Een overzicht van de morieljes die gekend zijn uit West-Europa, wordt gegeven door V. Fatton. Een paddenstoel die zelden wordt waargenomen, is *Eleutheromyces subulatus*. H. Cléménçon brengt ons info over deze soort die groeit op dode vruchtlichamen van basidiomyceten. Van dezelfde auteur volgt ook een korte bijdrage over

dextrinoïde sporen.

Bulletin de la Société Mycologique de France Tome 130, fascicules 1 et 2

X. Carteret en P. Reumaux beschrijven en illustreren enkele russula's uit de subsectie *Emeticinae*: *R. subsilvestris*, *R. stagnosa*, *R. sublongipes*, *R. pulcherrima*... Enkele recent verzamelde *Inocybes* worden uitgebreid (tekeningen microscopie en foto's macroscopie) besproken door P. Lainé: *I. pholiotinoides*, *I. nemorosa* en *I. leucoloma*. R. Chalange weidt uit over het gebruik van gaïac als hulpmiddel om russula's in het veld op naam te brengen, met een overzicht van de reacties in tabelvorm. G. Durrieu, M. K. Adhikari en J.-P. Girolami publiceren een artikel over het maken van maskers met polyporen in Nepal.

Rivista Di Micologia 3 – 2015

M. Snabl en U. Guidori presenteren de resultaten van 30 jaar onderzoek naar het genus *Morchella* met foto's van *M. conica*, *M. hortensis* en *M. esculenta*. V. Bertolini en G. Simonini bespreken de nomenclatuurproblemen in de sectie *Atroviridi* van het genus *Lactarius*: *L. necator*, *L. plumbeus* en *L. turpis*. C. Signorini brengt verslag uit van het eerste geval van intoxicatie door *Chlorophyllum molybdites*. Een eerste vondst van *Clitocybula lenta* op Sicilië wordt gedocumenteerd door E. B. Rugaletta. De macro- en micromorfologische kenmerken van *Entoloma poliopus* var. *parvisporigerum*, een variëteit die voornamelijk in bergweiden groeit, worden weergegeven door E. Battistin & N. Righetto.

In memoriam

Met droefheid melden we u het overlijden van de heer

Piet Bormans, echtgenoot van Jozefa Bax.

Piet overleed op dinsdag 15 november te Achel op 73-jarige leeftijd.

Met zijn overlijden verliest onze vereniging een goede vriend, een gedreven natuurliefhebber en een gepassioneerde ascomycoloog.

Wij bieden zijn familie onze blijken van medeleven aan en wensen allen veel sterkte toe.

In een volgende aflevering van Sporen verschijnt een meer uitgebreide terugblik.

Colofon

SPOREN is een uitgave van de KVMV, de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging vzw.

Afdelingen: Antwerpse Mycologische Kring (AMK), Mycologische Werkgroep Limburg (Mycolim), Oost-Vlaamse Mycologische Werkgroep (OVMW) en Zelfstandige Werkgroep voor Amateurmycologen (ZWAM).

Voorzitter: Myriam de Haan

Leopoldstraat 20, bus 1.1, 2850 Boom - 03 888 75 14 - myriam.de.haan@skynet.be

Ondervoorzitter: Mieke Verbeken

Predikherenstraat 37, 8750 Wingene - 051 65 89 80 - mieke.verbeken@ugent.be

Penningmeester: Lieve Van Boeckel-Deceuninck

Alexander Franckstraat 235 - bus 3, 2530 Boechout - 03 455 01 27 - 0475 268 167 - lieve.deceuninck@skynet.be

Secretaris: Dieter Slos

Weitingstraat 8, 9881 Aalter - 09 374 63 11 - dieterslos@gmail.com

Ledenadministratie: Robert De Ceuster

Kloosterbergstraat 34, 3290 Diest - 013 33 57 96 - robert.de.ceuster@scarlet.be

Overige bestuurders:

André De Kesel, Haesaertsplaats 15, 2850 Boom - 02 260 09 38 - adk@br.fgov.be

Georges Buelens, Grensstraat 56, 3271 Averbode - 0471 205 014 - georges.buelens@telenet.be

Gut Driesen-Tilkin, Kruisheideweg 32, 3520 Zonhoven - 011 72 59 24 - driesen.tilkin@gmail.com

Richard Pawlowski, Naaldert 8, 3550 Heusden-Zolder - richard.pawlowski@scarlet.be

Roosmarijn Steeman, Bist 66, 2500 Lier - 0485 68 88 48 - roosmarijn.steeman@gmail.com

Wim Veraghtert, Bist 66, 2500 Lier - 0496 97 87 79 - wim.veraghtert@gmail.com

Internet: KVMV: www.kvmv.be

AMK, MYCOLYM, OVMW en ZWAM vindt u onder de rubriek "Afdelingen"

Verantwoordelijke bibliotheek:

Lucy de Nave, Jan Van Rijswijcklaan 277, 2020 Antwerpen - lucy.denave@antwerpen.be

FUNBEL

Secr.: Emile Vandeven, Kleinewinkellaan 53 bus 1, 1853 Strombeek-Bever, 02 267 74 18 - vandeven.emile@skynet.be

Lidmaatschap KVMV 2017: bedraagt 21 euro (gezinslidgeld 23 euro), te storten op de rekening IBAN BE17 7370 1875 7621 (BIC-code KREDBEBB) van de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging, Groenenborgerlaan 171, 2020 Antwerpen. Voor buitenlandse leden bedraagt het lidmaatschap 28 euro (30 euro voor een gezin). De eventuele bankkosten worden gedragen door de opdrachtgever. *Sterbeekia* en de nieuwsbrief *Sporen* (4 maal/jaar) zijn begrepen in het lidgeld.

Sporen

Verantwoordelijke uitgever: Danny Minnebo, Kleine Molenstraat 19, 9290 Overmere

Redactieleden: Georges Buelens, Robert De Ceuster, Gut Tilkin, Lieve Deceuninck en Peter Verstraeten

Eindredactie en lay-out: Danny Minnebo - 09 367 95 49 - minnebo.troch@pandora.be

Ieder lid kan publiceren in *Sporen*. **Teksten** voor volgend nummer moeten **vóór 1 februari 2017** gemaild worden naar het redactielid van zijn afdeling:

AMK	> Lieve Deceuninck	- lieve.deceuninck@skynet.be
MYCOLIM	> Gut Tilkin	- driesen.tilkin@gmail.com
OVMW	> Peter Verstraeten	- verstraeten.peter@skynet.be
ZWAM	> Georges Buelens	- georges.buelens@telenet.be

Foto's of figuren in de tekst worden best nog eens afzonderlijk meegestuurd als beeldbestand, bijvoorbeeld .jpg.

COPYRIGHT ©

Het copyright voor tekst en illustraties van de artikels berust bij de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging (KVMV). Auteurs behouden het recht om de eigen tekst en illustraties voor andere doeleinden te gebruiken. Het is niet toegestaan volledige of gedeelten van artikels of illustraties over te nemen zonder toestemming van de redactie.

ISSN 2030-367X

Inhoud

1	Editoriaal	<i>M. Verbeken</i>
2	Excursiekalender	
3	Educatieve bijeenkomsten	
5	Uitnodiging Vlaamse Mycologendag 2017	<i>M. de Haan</i>
7	Een nieuwe satijnzwam voor Vlaanderen: <i>Entoloma plebeioides</i> – Schubbig bossatijnzwam	<i>A. de Haan / J. De Keyser</i>
10	Rechtzetting <i>Scutellinia</i>	<i>G. Buelens</i>
11	Lidgeld 2017	
12	Werkweekend Lokeren KVMV 2016 – een impressie	<i>V. Declercq</i>
17	Bib-nieuws	<i>L. de Nave</i>
18	Inschrijving KVMV-werkweek 2017	<i>R. De Ceuster</i>
19	In memoriam Hubert De Meulder: een leven tussen de paddenstoelen	<i>L. Deceuninck / M. de Haan / A. de Haan</i>
25	Uit de moleculaire keuken	<i>W. Veraghtert</i>
26	Nieuwjaar 2017	
27	Nieuwtjes uit de recente tijdschriften	<i>R. Steeman / W. Veraghtert</i>
28	Overlijdensbericht	